„OLEWIK“ 1928. a.
ud suuremas kaustas, ajakohaste naljau: „Rikka pruudi asemel keretäis haikalad“. Peale selle põnewate luuaasta õnnesoow“, Weerand aastasaja „Egüptuse kaardi tark“, „Elutöde praen. n. e. Kalendris on weel kubiktabel, õpetusi j. n. e. Jällemüüjatel õige ka äridele antakse komisjoni peale müündri soowijad nõudke Eestis igast raat ja ajalehemüüjalt.
Tartus, RAINHOLDI kaubamajas.

S. S. „KALMAR“
Kapten A. KALFF.
on siin umbes 10/12 nowembrini laadungi walmis
Hamburgi
bauülesandeid wõetakse wastu ka läbisse sadamatesse.
deid palutakse õigeks ajaks ära anda.
A. J. Trankmann & Co.
Pikk tän. 48, kõnetr. 3-59, 16-89.

Dr. Alma Kostfeld-Sukk.
Naiste- ja lastehaigused.
S. Tatari 21-b. kr. 8.
Kõnet. k. 9—10 hom. ja k. 5—6 õhtul, teisip. k. 5—6 ö.
Eesti Erakliiniku ambulatooriumis.
Kaupmehe t. 10.
Emadele ja lastele arstiabi ja nõuanne.
Esmasp., keskn. ja reede k. 11—12.

Doktor
P. Stepanow.
Naiste- ja sisehaigused
Vastuv. kl. 11—1 ja 4—6 ö.
Narva mnt. 11—4.
Kõnetr. 33-09.

Wõtan nüüd wastu
Harju tän. 28
10—12 ja 4—6
Dr. N. GENSS
Siimaarst.

Elan nüüd
Narwa mnt. 37—4.
Dr. O. Josset.
Wastuw. 10—2 ja 8—6.

Elan nüüd
Narwa mnt. 11.
Dr. med. Wilms.
Sugu-, põie-, ja nahahaigused.
Wastuwõtm. 9—11 ja 5—6½, naisiele 11—12 ja 6½—7.
Kõnetraat 15-92.

WIHMAWARJUD
parandatakse ja tõmmatakse uue riidega üle. Töö kiire ja korralik, hinnad odawad.
FUX, S. Tartu m. 23.

Odawamalt
kui mujalt ostate
PAKKIMISE PABERIT
igas wärwis ja paksuses. Nõisama ka
1 sorti
SEINAPAPPI
K-ü. „Rahwaülikooli“
raamatu- ja kirjutusmaterjali kauplustest Tallinnas Jaani t. 6, Krediit-Panga m., telef. 6-66 ja Harju t. 48, omas majas — telef. 24-49. —

Toimetus
Pikk tän. nr. 58, Tallinnas.
Kõnetunnid kella 10—12.
Peatoimetaja telefon nr. 82
Päewaudiste osakond „ 3-09
Majandusteadete osakond „ 1-55
Toimetusel üldine „ 28-75
Telefonid erakorteritest:
Peatoimetaja nr. 7-52
Wastutawa toimetajal „ 6-64
Päewaudiste osal. toim. „ 13-81
Arijuhil „ 4-61

WABA MAA

Peatoimetajad Ado Anderkopp ja Ed. Laaman.

Üksik number 4 marka.
Tellimise hind:
1 kuu postiga 120 m. postita 100.—
2 „ „ 240 „ „ 200.—
3 „ „ 300 „ „ 250.—
6 „ „ 550 „ „ 475.—
Wõõrsamaale 300 mrk. kuus.
Aadressi muutmine 25 mrk.
Tellimisi wõtawad wastu Eesti kõik posti-kontorid ja lehetellimiste wastuwõtjad.

Kontor Kullasepa ja Kuninga tän. nurgal. Telefon 3-40.
Awatud kella 8—5.
Arijuhatus ja arwepidamine Pikk tän. nr. 54/56. Tel. 3-53
Arijuhi kõnetunnid kella 10—12 e. l.
Tellimiste ja lehtede äraõaatmise asjus pöörata — telefon 22-11

Hinnata kaasandeb:
Piltidega nädalleht „Esmaspäew“ — iga esmaspäew
ja äärarebitaw wärwitrükis seinakalender.
Tarwitamata jäänud käsikirju ilma sellekohase soowita alal ei hoita.
Aadress kirjadele ja rahasaadetistele: „Waba Maa“ Tallinnas.

Kuulutuste-hinnad: Kuulutuste külgedel 5 marka mm. ühe weerul, lehe eesotsas 10 mrk., tekstis: kuulutustekirjadega 12 m. ja tekstikirjaga 15 mrk. millim. Kohaotsimised — poole hinnaga
Kuulutused ära anda kella 2-ni ilmumise eelpäewal.

Nr 258 (2675) Neljapäewal, 3. nowembril 1927 a. 10. aastakäik.

Salatuulaja J. Portsmuth-Engelhardt tabatud.

Kriminaalpolitsei ametniku leid Wõru Soo restoraanis.

Jala ja hobusega Tallinnast Wõrru.

(Traaditeel meie kirjasaatjalt.)

Wõru, 2. now. 31. oktoobril kell 12 päewal astus Wõru kriminaalpolitsei ametnik sisse nõndanimetatud Wõru Soo restoraani, mis linnast umbes poolteist kilomeetrit eemal, waksali läheduses. Ametnik, restoraanis aset wõttes, pani tähele isikut, kes kahtlase pilgu ja kartusega tema peale waatas ning nägematult restoraanist püüdis lahkuda. Oma kahtlase ülalpidamisega tõmbas see isik kriminaalpolitsei ametniku tähelepanu enda peale ning ametnik hakkas tema wastu huwi tundma. Tundmata isikut restoraanis peatades ja tema nime küsides, wastas see, et tema nimi on Engelhardt ning teenida Kasaritsas, Pika talus. Et tabatud isikul minygisuguseid isikut tõendawaid dokumente kaasas ei olnud, siis toimetas ametnik ta linna politseisse isiku kindlakstegemiseks.

Tundmata isik kuulati mitmel korral üle ning ikka nimetas ta end Engelhardiks, kuna lõpuks ära nähes, et teda kahtlaseks peetakse ning wabaksjaamiseks minimaalsed lootused, tunnistas üles, et tema sama Jüri Portsmuth, kes Kurna wallamajast, wangikambrist põgenenud.

Nüüd tahtis kriminaalpolitsei kindlaks teha Jüri Portsmuthi teenistuskohta: — kus asub Pika talu? Kriminaalpolitsei rakendab hobuse wankri ette, „talusulane“ asetatakse ühes ametnikuga wankrile, talle antakse ohjad kätte, — wii siis nüüd Kasaritsasse, Pika tallu. J. Portsmuthi wale tuli ilmsiks, ta ei osanud isegi linnast wälja sõita. — Et J. Portsmuth ametnikke ninapidi webada tahtis, oli neile selge, kes end wangimajas korralikult ülal pidanud. Et aga Jüri Portsmuth kodakondsuseta, õigem öelda Wene kodanik, sest 1915 aastast peale on ta Wenemaal elanud, Eesti wabadussõja ajal punawäes Eesti wastu wõidelnud, tundis tema, kui soowimata isiku wastu politiline politsei huwi ning palus Rapla politsei komissari J. Portsmuthi wahialla wõtta ning Tallinna saata. J. Portsmuth arreteeriti Kehtnas 20. oktoobril (wangist wabanes 4. oktoobril) ja saadeti Rapla, kust siis tapi korras Tallinna poole liiguti. 20. oktoobri õhtul jõuti J. Portsmuthiga Kurna wallamajja, kus ta wangikambri paigutati. Mingisuguse raudriistaga murdis sest Pika nimelist talu Kasaritsas üldse olemas pole. J. Portsmuth paigutati Wõru wangimajja seniks, kuni järgmine tapp Tallinna poole läheb. J. Portsmuth saadetakse Tallinna politiilise politsei komissari korraldusse.

Kuidas sattus J. Portsmuth Tallinna läheduses, Kurna wallamajast Wõrru, siis näib tõenäoline olewat, et ta suure osa teest jala ära käinud ning wast mõned lühikesed otsad talumeestega edasi sõitnud. Seda aitab tõendada ka asjaolu, et tema juurest läbiotsimisel raha ei leitud ning selle tõttu tal wõimalus puudus raudteel sõita.

J. Portsmuthi wastu tõstetakse süüdistus n. s. par. 309 põhjal wangikambri lõhkumise eest ning selle paragrahwi järele wõib teda kuni kolmeks aastaks wangiroodu mõista.

Nagu juba warem teatasime, on Jüri Portsmuth kommunistlik põrandaalune tegelane, kes Tartus 1922. aastal ühes oma kaaslastega 8 aastaks sunnitööle mõisteti. Ta oli Tartus ja Petsi ümbruse raioonis resident-agendiks, tähendab, teinepool traateda usaldatud isik. Tema ülesandeks oli. Eestis rakukesi luua, millest arneksid löögiosad. Nende jõududega oli siis kawatus siin maksawat riigikorda kukutada ja Nõukogude korda maksma panna.

J. Portsmuth istus kinni ennem keskwangimajas ja siis karistuswangimajas weidi üle 5 aasta. Siis wabanes ta wangimajast wangide wabastamise komisjoni otsuse põhjal, kui isik, ta ukse waateklapi eest, pistis käe sellest wälja ja tõmbas riiwi ära ning jooksis minema. Teda ei läinud kohe korda tabada, ehkki kriminaalpolitsei wiiwitamata kohale sõitis. Umbes nädalapäewad elas ta nüüd põgeniku elu ja selle aja jooksul on ta Wõrru jõudnud.

Ametiwõimudel on andmed, et Jüri Portsmuthil kindel kawatsus oli salaja üle piiri Wenemaale minna ning selleks walis Petseri raiooni, kus tal nähtawasti weel wanad sidemed alal. Kutsus ju omaalal J. Portsmuth Petseri raioonis ellu rea punkte, mida ülekäijad julgelt tarwitasid.

Neli õnnetust.

Õnnetuste teisipäewane seeria.

Esmaspäewa õhtul kittis Kopli elanik — wenelane Aleksander Menkow ahju, sulges selle ja heitis magama. Ta oli a.-s. „Külmetuse“ tööline. Et ta teisipeaval, s.o. järgmisel tööpäewal tööle ei ilmunud, läksid kaastöölised teda teisipäewa õhtul kodusse otsima. Selgus, et Menkowil korteri uks seespoolt kuus, lamp põleb laual, kuid ust ta kloppimise peale ei awa. Uks murti lahti. Astudes tuppa, tungis sealt kibe wing wastu, Menkow lamas surnult woodis.

Kohalekutsutud arst konstateeris wingu surma. Arwatawasti pani ta ahju peale kütmist wara kinni. Öösel tungis wing ahjust tuppa ja surmas magawa mehe. Menkow oli abielus, 47 aastat wana. Ta elas Tallinnas üksinda, perekond wiibib tal Waskna was. Laip wiidi lahkamisele.

*

Sama päewa õhtul kella ¼8 ajal läi Kopli tänawal linnast Kopli sõiwa aurutramwai alla Sõisi tän. nr. 12 majaelanik — tööline Wladimir Madisson, 27 aastat wana.

Rattad lõikasid Madissonil wasaku jala altpoolt põlwe maha. Ta oli tuhkisti wõimastanud.

Arwatakse, et ta üle tänawa minekul tramwai rataste alla läi. Motoristi juutustuse järele näinud ta umbes kolm sammu trammist eemal teel inimkogu. Kohe peale selle kostnud hädakisa. Peatates tramwai ta minnes wälja waatama, leidnud ta mahalõigatud jalaga mehe rõõbaste ääres.

Mis kombel M. tramwai alla läi, seda motorist ütleb mitte näinud. Wigastatu wiidi hospidali.

*

Samal ajal läi Wabadusplatsil hobuse jalge alla, Amanda Ment. Ta sai peast ja kehast wigastusi.

Õnnetuses süüdistatakse hobuse omanikku Ed. L—le, kes joobnult kiirelt kihutanud.

*

Peale selle läi kitsaroopalise rongi alla ja sai raskeid wigastusi, Rapla wallas, Raba saunas elutsew Eduard Allikas, 38 aastat wana. Ta wiidi hospitali.

Allikase jutustuse järele tahtnud ta Raplast jalgsi Tallinna tulla. Liikunud raudteeliini mööda. Jõudes Hagudi ja Kohila jaamade wahele, kihutanud rong temale selja tagant peale ja paiskanud ta tee kõrwale kraawi, kus ta wigastatult leitud ja hospitali toodud.

Üle Gibraltari.

London, 1. nowembril. Londoni masinakirjutaja preili Mercedes Gleitze, kes hiljuti Inglise kanalist uuesti tahtis üle ujuda, aga wäga külma wee pärast katse pooleli jättis, tahab nüüd Gibraltari wäinast üle ujuda. Tema sõidab detsembri algul Põhja-Aafrikasse, kust ta jõulu paiku ujumist algab. Gibraltari wäin on kõige kitsamast kohast 9 miili ja äärmisest läänepoolsest otsast 24 miili lai. Aga tugewate woolude pärast, mis selles wäinas walitsewad, tuleb preili Gleitzel tegelikult ujuda umbes 25 miili (38 kilomeetrit) wõi rohkem.

Tulewal suwel kawatseb preili Gleitze uut katset teha Inglise kanalist üleujumiseks, et kaotada kahtlust, mida naisarsti Logani pettus kanaliujujate saawutuste kohta on tekitanud.

Jälle wiik.

Berliin, 1. nowembril. Buenos Aires malewõistlusel lõppes 22. mäng Alehini ja Capablanca wahel jälle wiigiga.

Terroristlikud aktid teoksil?

Silmapaistew kommunistlik agitaator Lätis wangistatud.

Neil päewil wangistati Riia läheduses kommunistliku internatsionaali Läti sektsiooni silmapaistew tegelane, kes end Kugraniks nimetas ja kelle juurest läbiotsimisel leiti terwe kogu walepasse.

Saadud andmetel oli see kommunist Lätisse tulnud mitte ainult spioneerimiseks, waid ka kohalikkude kommunistlikkude rakuketste tegewuse elustamiseks. Eriliselt olewat temale ülemalt poolt ette kirjutatud rahwahulkasid eelolewaiks seimi walimisteks ette walmistada ja ka juhtnööre anda terroristlikkude aktide toimepanekuks.

Läti poliitilise politsei andmetel on wangistatud kommunist 1920. a. Lätis juba kord surma mõistetud terroristlikkude aktide ja mitme Läti ametniku tapmise pärast.

Meie kaupade odawus seisab meie kaupade kõrges wäärtuses.
Seda peaksid eriti tähelepanema
riigi-, omawalitsuse- ja ühistegelised-asutused
neile tarwisminewate
kontoritarbete ja kantseleimaterjalide
mureisemise juures.
K-ü. „RAHWAÜLIKOOLI“ raamatu- ja kirjutusmaterjali-kauplused TALLINNAS,
Jaani tän. nr. 6, Krediit Panga m. Telef. 6-66.
Harju tän. nr. 48, omas majas. Telef. 24-49.

Kasutage juhust! Wiimased 2 päeva!
ODAV SIIDI NÄDAL
Kõik siidi- ja kalevikaubad lastakse müügile enneolemata odawate hindadega
K-m. J. Berkovitsch, Wiru tän. nr. 23

JALANÕUDE KAUPLUS
MUURIWAHE TÄNAW 9
K. KÕÕSEL
Soowitan käesolewaks hooajaks kõigile häid ja wastupidawaid jalanõusid hästi odawate hindadega. Suures walikus oma käsitöö, kohalikkude wabrikute ja wõõrsamaa tööstustest balli, teatri ja tänawa kingi. Samuti ka suures walikus kalosid ja botikud. — Riigi- ja omawalitsuse ametnikkudele soodustuseks müük orderitega.
Austusega K. KÕÕSEL.

Kinoteater „Modern“ S. Tartu mnt. 4. Kõnetraat 19-68.
3-st novembrist Ameerika suurfilm
„Armasta mind ja maailm on minu“
Kaasakiskuv eludraama kuldse Viini elust maailma sõja algul 10 jaos, peaosas MARY PHILBIN ja NORMAN KERRY. Lisaks Ameerika nali 8 j. ja „Ufa“ nädalaringvaade. Algus kell ½5

Hr. 11. Estonia puiestee Nr. 11.
W. WOKK.
Kõige mõistlikum ja maitserikkam riidekauba ostukoht on
Estonia puiestee nr. 11.
W. WOKK.

„Riigi Teataia“
tellimisi wõtab wastu ja müüb üksiknumbreid
K-ü. „RAHWAULIKOOL'i“,
raamatu- ja kirjutusmaterjalikauplus Tallinnas, Jaani tän. 6, Krediit Panga m. tel. 6-66

Tähelepanu! Tähelepanu!
Wärske „Ronk“ nr. 21
jõudis müügile ajakohase sisuga.
Peale juttude ja romaani loete muu seas:
35 aastat orkestrijuht. Raimond Kulli eelolew juubel.
Nõukogude filmid Eestis. Mida saame lähemal ajal näha linal.
Inimesed igaweses waikuses. Kurttummade koolitamisest meie kodumaal.
Päikese ja õite paradiis. Eestlase mälestusi Tseilonilt.
Eesti rahwusmuusika stilli isa. Mart Saare konserdi puhul „Estonias“
Mary Pickford ja poisipea. Miks see filmitähti ei kanna moodsat soengut
pildid teatrielust, wälissündmustest, male, mõistatusi, naljad
„Ronk“ on ainuke omapärane ajakiri Eestis.
Uksiknumber ainult 25 mrk.

Kino ROYAL-VIO
Suur enneolemata naeruwõistlus
wanade koomikute ja kõige nooremate koomikute wahel
PAT | PATASHON | BUST. BROUN | SNOOKUMS | Koer BONSA | VANDA VILEY
14 jagu naeru, lõbu ja huumorit. Ruttage kõik waatama ja otsustage, kes saab esimese koha!

Kinoteater BI-BA-BO WIRU 9.
Esietendus! Hooaja üllatus! Teie ilus weetlew graatsius Norma Schearer, Dorothy Sebastian ja Lev Cody. Robert Leonardi lawastatud meisterteos 8 waatuses.
„POOLPRUUT“
Filmiteos, kus näete kõike, nagu kihlust, pulmi, mesinädalaid, esimest pulmaöö, uhkeid tualette, kuidas leida meest, kuidas saada ilusat naist, seda kõike näete selles omapärases filmis.
2) Uus lõbus grotesk 2 waatuses. Algus kell 5. Hinnad 20—80 marka.

GLORIA PALACE
Wilmased päewad! Tõetruu maailma ajalooline dokument! Wilmased päewad!
„Maailma sõda“
Meieaja suurima epohhi ajatugu 10 jaos. Lahingud Verduni juures, Marne ja Iperni lahingud. Lahingud Ida-Preisimaal ja Masuuri järwe juures. Tanneberg. Lemberg. Karpaadid. Warssaw j. t.
Patustaja Poisitari romaan. Praegusaja ütlarlapse seiklused 9 jaos. Peaosades: Billie Dove, Nora Cecil ja Huntlan Gordon.
Kassa awatud kell 5 p. l.

Petljura tapja protsess.

Ukraina kodusõda hõõgub edasi.

(Meie Pariisi kirjasaatjalt.)

Pariisi wannutatud mehed mõistsid õigeks juut Schwartzbardi, kes siin Ukraina rahwuslaste juhi Petljura tappis, sest et selle all kodusõja aegu Ukrainas suuri juudi pogromme toime pandud.

Kahekja päewa kestis kohtulik ülekuulamine selle äärmise ägedusega, nagu ainult Prantsusmaal wõimalik. Pealegi olid saali kogu maailma juudi lehtede kirjasaatjad kogunud, — terwe „alliance universelle israelite“. Karjuti ja kisati wastastikku, sõimleti tunnistajatega ja kui gewalt nii suureks läks, et omaenda sõnagi enam ei kuuldud, siis tegi kohtu esimees lihtsalt weerand tunnilise waheaja.

Üle maailma oli juudi kogudustes kuude kaupa korjandusi toime pandud Schwartzbardi heaks ja nüüd, õigeksmõistmisel, wõeti ta suguwendade poolt suurema waimustusega wastu kui mõni rahwuskangelane.

Igal rahwal on omamoodi rahwuskangelased, ütles Petljura adwokaat. Israelile on meeldinud walida oma rahwuskangelaseks Schwartzbardi, kes algas murdwargusega ja lõpetas mõrisukatõõga.

Pariisi lehed wõtawad suurtes protsessides ikka juba ette seisukohti. Siin sündis see iseäralise ägedusega kogu pahempoolse presse poolt, kes Pariisis, nagu wanasti Wenemaalgi, suurelt jaolt juutide käes. Selle wastu seletasid parempoolsed lehed, Schwartzbard olla enamlaste agent, kes Petljura tapmisega Ukraina enamluswastasele liikumisele tahtnud hoopi anda.

Sealjuures kuulutasid parempoolsed lehed juba ette, et Schwartzbard õigeks mõistetakse. See on nii wandemeeste kohtu traditsioon. Kord kiruwad seda traditsiooni parempoolsed, teinekord, nagu sotsialist Jaureši tapja õigeksmõistmisel — pahempoolsed. Tõeasi on, et wandemeeste kohtul sügawam kõlbline autoriteet puudub. Detestable — põlastuswäärilise — on weel üks wiisakam sõna, mis täna trükis tema otsuse kohta wõis lugeda.

Tõepoolest ei oleks 8 päewast kohtupidamist waja olnudki. Asja otsustas psühholoogilise eksperdi seletus, et tapja olla „un passionne capable d'etre obsessionne“, — kirglik inimene, kes wõib hulluseni wallutatud olla. Wõi mis kõlmawereline eestlane ülewalt alla nimetab: põrunud. Prantsuse wannutatud meestele tee selgeks, et tapmine oli „crime passionnel“ — kirgede kuritöö — ja õigeksmõistmine on kindel. Kõik naised, kes mehi tapawad ja mehed, kes naisi tapawad, saawad õigeks. Wahel on siiski imelikke iseäraldusi. Hiljuti mõisteti mees surma selle eest, et ta oli natse ära tapnud ja siis ahjus ära praadinud ja ära põletanud. See oli nähtawasti wannutatud meestele südame peale käinud. Poleks ta mitte praadinud, oleks wististi wabaks lastud.

Pole see prantslastel üksi nii. Tänawu suwine Wiini wannutatud meeste otsus, millele peaaegu revolutsioon oleks järgnenud, kuulub siiasamasse. Kohus peaks rahwa kõlbluse juht olema. Kui sinna aga walesti mõistetud demokratismi tõttu keskmine juhuslik inimene tänawalt wõetakse, kes kedagi ei juhi, waid ise oma kirgedest ja eelarwamistest juhitakse, on tagajärg kui mitte otse — Korsika, siis wähemalt — rulett

Mis wõisidki need waesed Pariisi wannutatud mehed sellest Ukraina kodusõja protsessist aru saada? Wist mitte rohkem, kui meie saame aru Hiina kodusõjast. Isegi politiliselt haritud prantslased seletasid, et nad asjast märkugi ei mõista. Kohtul pani ta lihtsalt pea huugama. Kord, kui üks adwokaat tähendas, et ta tunnistaja seletusest aru ei saa, wõttis kohtu esimees peast kinni:

— Ma pean oma kohta ka tunnistama, et täitsa wäsinud sellest olen. —

Ja katkestas istungi.

Tõtt ütelda, polnud suur osa protsessist muud, kui mis wenelane nimetab „raswesistaja kljukwa“ — jutt laiaoksalisest kuremarja puust, s. o. wäljamaalase jahimehelood Wenemaa imedest.

Kui näibati, et Petljura mitte üksnes kunagi pole pogromme õhutanud, waid on neid otse ära keelanud, nende eest oma sõjamehi maha lasknud, wastas Schwartzbard:

— Kolm aastat, terwelt kolm aastat, mis Petljura Ukrainat walitses, kestsid seal pogrommid. Tema ei lästinud? Tiitus ka ei lästinud. Pilatus pesi käed puhtaks.

Ukrainlastel ei jatkunud ka nähtawasti kodanlist julgust muinasjuttu 8-aastasest Petljura walitsusest Ukrainas muinasjutuks kuulutada, mida ta tõesti on. Sest igaüks Wenemaal teab ju, et 1918—20 a. walitsesid Ukrainat sakslased, punawäed, Denikini walged, jälle punawäed, poolakad. Ja palju nende wahele Petljura walitsuse päewi jäi, wõib peaaegu kahe käe sõrmedel ära lugeda.

Tükk aega räägiti kohtus Denikinist kui Petljura wäeülemast, millega Denikini pogrommid ka muidugi wiimase traesse langesid. Puudus ainult weel, et ka pogromme toime pannud punaratsawäe juhti Budennõi't Petljura kindraliks ei tembeldatud.

Schwartzbard seletas, ukrainlased olla juba aastasadasid juute peksnud. Üldse paistis tema ja ta adwokaadi ning tunnistajate sõnadest wälja, et ukrainlastel olla samasugune loomusunnilik komme juute peksta, nagu neil on komme wodkat juua ja kasatshokki tantsida.

Ukrainlaste seletustes langesid sõnad „olukordade antisemitismist“, sutustati, kuidas juudi noorkommunistid Petljura wägede peale seljatagant lasknud ning kuidas Petljura üleskutsetes sellepärast juute hoiatanud.

See oligi ju pogrommile üleskutsumine, need üleskutsed, — hüüdis Schwartzbard ühes oma adwokaadiga.

Schwartzbardi adwokaat Hispaania juut Torres on siin protsessides hariliku kommunistide kaitsja olnud. Kui kommunistid walgeid kodusõjas maha lasksid, olt see tema arwates loomulik kodusõja kord. Kui aga mahalastawaks juut osutus, siis on see tõlesti lubamatu pogromm. Ukrainlased kinnitasid, et nende rahwast kodusõja ajal umbes miljon on häwitatud. See läks kuulajaskonnal ühest kõrwast sisse, teisest wälja. Aga, et ka juute on häwitatud — sel puhul peksis Torres omal ruskatega peaaegu rinna lõmaks.

Muidugi tuleb see sellest, kui palju üks wõi teine rahwas on gewalti harjunud lööma ning ei maksaks sellest pikemalt kõnelda. Aga ukraarlkal gewaltil on oma tõsisem külg.

Üks wana juudi rabi olla Trotskile öelnud, et tema eest juudi rahwal kord wäga palju kannatada tuleb. Üks Ameerika juudi ringkond saatis samasuguse kirja nüüd Petljura meestele seletusega, et Schwartzbardi kuritegu juutidel wäga kahetseda tuleb.

Oleks Schwartzbard Petljurat isiklikku kättemaksu ajul tapnud, siis oleks asi sellega lõpnudki. Petljura tapeti aga sugugi mitte oma isiklikke tegude eest, mis ennem juudisõbralised olid, waid kui sümbool, kui Ukraina rahwuslise liikumise juht, mis kodusõjas hulga juutide wastu seisnud. Juba aastasadasid, ütles Schwartzbard wihaga, olla Ukraina kasakad aina alatud mõrtsukad olnud. Needsamad kasakad, kellest Gogol oma „Taras Bulba“ kirjutanud! Ja Schwartzbardi adwokaat Torres seletas, Ukraina liikumine olla sakslaste wäljamõeldus, mis sellepärast kokku langenud, et ta aina bandiitidest koosnenud.

Sihukesi sõnu ei anna 35-miljoniline rahwas muidugi naljalt andeks. Suur osa juute näib praegu oma lootuse nõukogude walitsuse peale pannud olewat. Ameerika juudi suurpankade rahadega koloniseeritakse Lõuna-Wenemaal juute ja tehakse ägedat kihutust sionismi wastu: mis jaoks Palestina kõrbesse minna, kui Wenemaal head maad saada?

Aga ühtlasi on antisemitism Wenemaal nii kaugel, et ta juba kommunistlisse parteisegi ulatab. Ukraina rahwusline liikumine on nii wähe surnud, et isegi nõukogude walitsus sunnitud on „ukrainiseerimise“ poliitikat ajama ja seks endisi Petljura „bandiite“, nagu prof. Gruschewskit oma teenistuses sallima. Ja Ukraina talupojad päriwad „ülewenemaaliselt taltajalt“ Kalininilt: „Kust see tuleb, et omadele lelab walitsus sinisamas maad, meie aga peame wälja rändama Siberi?“

Euroopas wõib tähele panna, et lääne juut ida juuti põlgab, ehk küll wälispidi seda paista ei lasta, waid hoolega rahwuslist ühtehoidmist alla kritsutatakse. Oma põlgtust seletawad lääne juudid seega, et ida juut olla atawistlik fanaatik: ta seada end, nagu wanastigi, teiste rahwaste wastu, ega mõista oma ümbrusega läbi saada. Sellepärast olla tema saatus: saanud peksa, saab praegu ja saawat tulewikuski.

Selle pöörase wiha ärele, mis Petljura protsessis juutide ja ukrainlaste wahel awaldus, on raske teisele otsusele tulla. Kuigi pealt kaetud hõõgub südametes ja waimudes Ukraina kodusõda edasi. 8 päewa Pariisi protsessi andsid talle määratuma küttematerjalihulga juure. Kui see kord plahwatab — missugune saab küll see õnnetu maa siis jälle wälja nägema?

L.

Parlis, 27. 10. 27.

Igalpool proovitakse nüüd uusi

väljalastud paberosse

Laterme-Prima

hinnaga

20 tk. — 25 mk.

AINULT 9 PÄEWA on weel Eesti Ajakirjanikkude Liidu loteriitähed müügil — kui neid jätkub. RUTAKE!

„30 kirstu saar.“

M. Leblanci romaan. 55

„Miks seda arwate?“

„Tuletage meelde ennustust Worskile, kui ta oli weel noor: Su naine sureb ristil ja sa ise langed ühe sõbra käe läbi...“

„Jah, aga sarnase ennustusega ei maksa ometi arwestada...“

„Mul on weel teisi tõendusi.“

„Millised?“

„Armsad sõbrad, see kuulub mõistatuste hulka, mida siin nüüd ühiselt tahame lahendada. Kuidas, näiteks, arwate teie, et mul korda läks Worski naist Veronika von Hergemontiga wahetada?“

Stephan raputas pead.

„Pean tunnistama, et ma stiamaani seda ei mõista.“

„Ja siiski oli see nii lihtne. Kui tuskil saalis kõigi taskukunstnik oma etendust annab wõi teie mõtteid üles loeb, kas teie siis ei arwa, et selle taga peituwad miski trikid, wõi mõne sõbra kaasabi?“

„Kuidas, teil oli abiline?“

„Jah, Otto nimelt.“

„Otto? Aga teie ei lahkunud ju hetkeks meie kõrwalt. Teie waewalt ju rääkisite temaga.“

„Kuidas oleks ma seda kõike muidu wõinud läbi wiia. Tõeliselt oli mul selles asjas kaks abilist, Elfriede ja Otto, kes mõlemad, olgu see kättemaksmisest, kartusest wõi ahnusest, Worski ära andsid. Kuna teie, armas Stephan, Worski bolmeni juurest eemale meelitasite, lähenesin ma Ottole. Warssi leppisime temaga kokku, lusjuures talle andsin mõned pangatähed ja tõotuse, et ta terwe nahaga pääseb. Peale selle teatasin talle, et Worski röwis ödebelt Archignaatibelt wiiskümmend tuhat franki.“

„Aga kust teadsite seda?“

„Oma abiliselt number üks, Elfriedelt, kelle ma salaja üle kuulasin, kui teie Worski järele luurasite. Ta teatas mulle ägeduses kõik, mis ta Worski minewikust teadis.“

„Aga teie rääkisite temaga ju kõigest üks ainus kord.“

„Kaks tundi pärast Elfriebe surma ja peale tulewärki kohtasin temaga uuesti bolmeni all. Worski, kes alkoholist uimastatud, magas ja Otto pidas wahti. Wõite arwata, et kasutasin juhust oma teadmiste täienduseks tema kohta. Nii siis tühjendas Otto Worski ja Konradi rewolwrid, wõi õigem, wõttis padrunitest kuulid wälja. Siis andis ta mu kätte Worski taskukella ja märkusteraamatu, samuti ka tühja medaljongi ja ühe Worski ema päewapildi, mille Otto temalt mõned kuud waremalt oli warastanud. See kõik oli mulle järgmisel päewal wäga kasulik, kus ma maa-aluses saalis Worski ees nõida mängisin. Nii töötasime Ottoga käsikäes.“

„Ega teie ometi talt ei nõudnud, et ta Worski peab tapma?“

„Muidugi mitte. Kas arwate, et Worski lõpuks sellest koostööst midagi ei märganud, mis ju tema häwitamisele pidi wiima? Ja kas usute, et see hea Otto isegi sellele asjale niisugust lõppu ette nägi? Wõite olla üsna rahulik. Kui Worski puult oleks pääsenud, siis oleks ta kõigepealt oma seltsimehe kõrwale toimetanud, esiteks, et talle kätte maksta, ja teiseks, et õeste Archignaatide wiitkümmend tuhandet jälle oma tasku pista. Aga Otto jõudis temast ette. Ta wõib olla ei tapnud küll Worskit, aga jättis ta lihtsalt puu külge, et ta oma karistuse pärilks. Kas olete nüüd rahul, mu sõber? Ja kas on küllalt rahuldatud teie õiglusetunne?“

Sareki rand kadus horitsondil. Kõik kolm waikisid. Nad mõtlesid wõib olla surnute ja ühelt hullumeelselt rüüstatud saare peale, kust warssi keegi külastaja leidis selle draama selgitamatud jäljed — maa-aluses käigud telkide ja surnukambritega, Jumala kiwi saali, hauakabelid, Konradi ja Elfriede laibad, õeste Archignaatide luukered ja wiimaks dolmeni lähedalt, millele oli kirjutatud ennustus kolmestkümnest kirstust ja neljast ristist, ka Worski kaarnatest ja öökullidest lõhkikistud keha.

Epiloog.

Wäike suwila rannakülas, mis piiratud merekaldani piiniatest.

Veronika istub aias. Kahekja päewa rahu ja puhkust on ta näole endise wärskuse tagasi annud ja peletanud õudsed mälestused. Naeratades waatleb ta oma poega, kes seisab ta lähedusses, kuulab don Luis Perenno jutustust ja panab talle ette küsimisi. Ta waatleb ka Stephani ja mõlemate pilgud peatuwad õrnalt teineteisel.

Luis Perenna tuli sel päewal ühes Patrice Belwaliga ootamata Pariisist. Nüüd istuwad nad aias kligetoolides. Franzi küsimised ei taha lõppeda.

„Mu armas, sa tülitad don Perennat liig palju,“ laitis Veronika.

„Ei, armuline proua,“ wastas wiimine, kusjuures ta üles tõusis ja Veronikale lähenes, nii et poiss nende tasast juttu ei ulatanud kuulma. „Wastan hea meelega ta küsimistele. Aga ma kardan, et ta saadab mu wiimaks kimbatusse. Mis teab ta üldse sellest draamast?“

„Seda mis ma isegi tean, wälja arwatud Worski nimi.“

„Kas ta teab, mis osa oli Worskil kogu selles loos?“

„Jah, aga mitte täielikult. Worski on põgenenud wang, kes peale ennustuste täidewiimist tahtis omandada Jumala kiwi, ja see on kõik, mis ta teab.“

„Aga Elfriebe, ja tema wiha teie wastu? Ka tema ähwardused, mida Franz pealt kuulis?“

„Ainult rumalad sõnad, mille mõtet ma isegi ei mõista; nii seletasin talle.“

Don Luis naeratas.

„Need seletused on weidi kahtlased ja ma arwan, et ta warssi taipab, et draama mõnda osa tema eest warjatakse. Aga siin on kõige tähtsam, et ta ei tea, et Worski ta isa on.“

„Ta ei tea seda praegu ega pea seda tõigi teadma.“

„Sellest ma praegu tahtsingi rääkida. Kelle nime peab Franz nüüd kandma? Ametlikult on asjaolud praegu järgmised: Franz Worski hukkus ühes oma wanaisaga ühel laewaönnetusel neliktsümmend aastat tagasi. Tema isa Worski langes aasta hiljem ühe seltsimehe käe läbi. Seaduse ees pole enam olemas ei ühte ega teist.“

Veronika raputas naeratades pead.

„Jah, siis ei tea ma tõesti mitte. Kogu see asi näib mulle praegu nii segasena. Aga küllap see lahendub.“

„Kuidas seda arwate?“

„Seepärast, et teie olete siin.“

Nüüd naeratas don Luis.

„Naine, kes nii palju on kannatanud, ei tohi enam rahutusi tunda. Panen teile seepärast ette järgmist: Teie olete omal ajal wastu oma isa tahtmist abiellunud ühe kauge sugulasega; see suri ja jättis teile poja Franzi. Teie isa, et teile kätte maksta, wiis teie poja Sarekile. Teie isa surmaga kustus Hergemonti nimi ja miski ei tuleta teile enam meelde teie abielu.“

„Jah, aga mu nimi jääb siiski. Seaduse ees ja perekonnaseisu registris on mu nimi Veronika von Hergemont.“

„Teie neiupõlwe nimi taob teie mehe nime taha.“

„Teie mõtlete seega Worski nime?“

„Ei, teie ei ole abiellunud härra Worskiga, waid ühe sugulasega, kelle nimi oli...“

„Oli...?“

„Jean Maroux. Siin on ärakiri teie abiellumise tunnistusest Jean Maroux'ga.“

Veronika waatas imestlewalt don Lui otsa.

„Jah, aga milleks siis...? Milleks see nimi?“

„Et teie poega ei tarwitseks nimetada Hergemontiks, samuti ka mitte Worskiks, mis kutsuks temas elule wanu halbu mälestusi. Siin on ta ristimistunnistus: Franz Maroux.“

Veronika muutus näost tulipunaseks ja kogeles:

„Jah, aga miks walisite just selle nime?“

„See näis mulle Franzi jaoks kõige sobiwamana, sest see on Stephan Maroux nimi, kelle seltsis Franz nüüdsest peale edasi saab elama. Arwatakse lihtsalt, Stephan on ju teie esimese mehe sugulane ja sellepärast on see sõprus ka arusaadaw. Nii on mu plaan, ja see ei wõimista raskusi. Kui ollakse niisuguses kitsikuses ja raskes seisukorras kui teie praegu, siis tuleb tarwitada erakordseid wahendeid. Tegin seda puhta sisetundega, kuna mul on selleks ühendusi ja wõimalusi, mis igaühe kasutuses ei seisa. Kas olete sellega nõus?“

Veronika nokutas pead.

Raamatusõpradele

saadame oma

PEALAO RAAMATUTE NIMEKIRJA

kahekümnemarga postmarkide wastu wälja.

K-ü. „RAHWAULIKOOL“

TALLINNAS, JAANI tän. 6.

Kes on „Wanemuise“ miljonär? Seda näeme juba mõne nädala pärast.

Riigikogu liigete

Grimpelsotside hädam

palga kin

Luik

Riigikogu liige A. Luik on ladu peale seda, kui Tallinnas peale komm nistide tegelase Leineri surmasaam läbiotsimised ette wõeti. Hiljem on Riigikogu juhatusele teadaande saatn et ta Riigikogust lahkub, kuid kuna R gikogul andmed puudusid, kas A. L tõesti selle teadaande kirjutanud ja kirja tõestus puudus, ei saadud se käiku anda. Nüüd on kohtupris

Leedus

Üleskutsed sõ

(Meie kirjasa

Riia, 2. oktoobril. — Kaunasest tatakse: Paaril wiimasel ööl lao uulitsail laiali „Leedu päästmise ko tee“ allkirju kandwaid lendlehti, üles kutsutakse kõiki kodanikke sõjan tus wastuhakkamisele Leedu sõhis diktatuuri wastu. Lendlehtedel on m gitud, et need on trükitud Ponewes Leedu walitsuse häälekandja seletab proklamatsioonid olewat salaja too Poolast.

Kogu Leedus peetakse praegu „m kaitse“ (Leedu kaitseliit) manöövr millest osa wõtawad kõik relwade liik ka suurtüki- ja lennuwägi. Manö

Tartu hüpoteekpa

Uued pantkirjad

Rahaminister

Tartu hüpoteekpank kawatseb om nist põhikirja muuta. Sellekohane sus on panga peakoosoleku pool ba wastu wõetud ja uus põhikiri talt wälja töötatud.

Eile käis panga esitaja wannut adwokaat Lui Olesk rahaministri Sepa juures põhikirja muutmise a Minister awaldas muutmiseks n oleku ja kinnitas uue põhikirja kam

Katalseppade osakon riigi töösturkoolis.

Haridusministeerium asutab t töösturkoolis metalliosakonna kõr ka seni puudunud katalseppade osa na. Alguses, 1½—2 a. jooksul, o pus mõlemas osakonnas ühine, p käiwad sowijad katalsepa töö praktika peal raudtee peateha milleks raudteewalitsus nõu andis.

See ei olnud ikka n

Ajaleht kirjeldus ja tõsine olukor ohwitseride koolis.

Üks Tallinnas ilmuw ajaleht t koobri lõpul kirjeldus noorsõdur. allohwitseride kooli 3. kompaniis. jelduses oli musta wärwi ohtralt witatud, ja näidatud, nagu ku keskkooli lõpetanud noorsõdurite kaitsewäeteenistuse kohuste täit alandawaks ja piinawaks.

Sõjaministri korraldusel anti ajakirjanikkudele üksikasjalikke s allohwitseride kooli korrast ja n erapooletu isiku poolt toimetatud kuse põhjal, et eelpool nimetatud duses awaldatud asjaolud allohw de koolis aset leidnud ei ole.

Sõdurid saawad toidunormi korralikult ja puhtalt kätte. Soo le antakse leiwanormile ka weel l lest leiwast, mis teiste poolt wäli mata jääb.

Ööd läbi püsside puhastamist eest weel sõimamist ei ole kunagi tulnud. Samuti ka õppustele s peale 24 tunni toimkonnas olek noored pole üldse weel öö-päewa konnas olnud.

Ka ei wõi wälisõppust. kus üü meetri kaugusele liiwasele mac harjutama minnakse, sõdurite p seks lugeda.

Igalpool proovitakse nüüd uusi

väljalastud paberosse

Laterme-Prima

hinnaga

20 tk. — 25 mk.

„Ülewenemaaliselt taltajalt" Kalininilt: „Kust see tuleb, et omadele lelab walitsus siinsamas maad, mete aga peame wälja rändama Siberi?"

Euroopas wöib tähele panna, et lääne juut ida juuti pölgab, ehk küll wälispidi seda paista ei lasta, waid hoolega rahwuslist ühtehoidmist alla kriipsutatakse. Oma pölgtust seletawad lääne juudid seega, et ida juut olla atawistlik fanaatik: ta seada end, nagu wanastigi, teiste rahwaste wastu, ega möista oma ümbrusega läbi saada. Selleperast olla tema saatus: saanud pekla, saab praegu ja saawat tulewikuski.

Selle pöörase wiha järele, mis Petljura protsessis juutide ja ukrainlaste wahel awaldus, on raske teisele otsusele tulla. Kuigi pealt kaetud höögub südametes ja waimudes Ukraina kodusöda edasi. 8 päewa Partisi protsessi andsid talle määratuma küttematerjalihulga juure. Kui see kord plahwatab — missugune saab küll see önnetu maa siis jälle wälja nägema? L.

Partiis, 27. 10. 27.

kude Liidu loteriid jätkub. RUTAKE!

„Ei, teie ei ole abiellunud härra Worskiga, waid ühe sugulasega, kelle nimi oli..."

„Oli...?"

„Jean Maroux. Siin on ärakiri teie abiellumise tunnistusest Jean Maroux'ga."

Veronika waatas imestlewalt don Lui otsa.

„Jah, aga milleks siis...? Milleks see nimi?"

„Et teie poega ei tarwitseks nimetada Hergemontiks, samuti ka mitte Worskiks, mis kutsuks temas elule wanu halbu mälestusi. Siin on ta ristimistunnistus: Franz Maroux."

Veronika muutus näost tulipunaseks ja kogeles:

„Jah, aga miks waliste just selle nime?"

„See näis mulle Franzi jaoks kõige sobiwamana, sest see on Stephan Maroux nimi, kelle seltsis Franz nüüdsest peale edasi saab elama. Arwatakse lihtsalt, Stephan on ju teie esimese mehe sugulane ja sellepärast on see sõprus ka arusaadaw. Nii on mu plaan, ja see ei walmista raskusi. Kui ollakse niisuguses kitsikuses ja raskes seisukorras kui teie praegu, siis tuleb tarwitada erakordseid wahendeid. Tegin seda puhta sisetundega, kuna mul on selleks ühendust ja wöimalust, mis igaühe kasutuses ei seisa. Kas olete sellega nõus?"

Veronika nokutas pead.

Raamatusõpradele
saadame oma
PEALAO RAAMATUTE NIMEKIRJA
kahekümnemarga postmarkide wastu wälja.
K.-Ü. „RAHWAULIKOOL"
TALLINNAS, JAANI tän. 6.

ja näeme juba ne nädala pärast.

Päewaundised.

Riigikogu liigete palk aresti alla.

Grimpelsotside hädamure: kohtupristaw nõuab palga kinnipanemist.

Luik ja Grimpel.

Riigikogu liige A. Luik on kaebanud peale seda, kui Tallinnas peale kommunistide tegelase Leineri surmasaamise läbiotsimised ette wöeti. Hiljem on ta Riigikogu juhatusele teadaande saatnud, et ta Riigikogust lahkub, kuid kuna Riigikogul andmed puudusid, kas A. Luik tõesti selle teadaande kirjutanud ja allkirja tõestus puudus, et saadud sellele käiku anda. Nüüd on kohtupristaw Pull pöörnud Riigikogu juhatuse poole, et A. Luiki palk Riigikogust kinni saaks pandud Eesti Töölliste Partei nõudmise kindlustamiseks. Nõudmise algsumma on 25.000, kuhu juurde tulewad weel protsendid.

On oodata, et lähemal ajal samasugune nõudmine ka grimpelsotside juhi Grimpeli palga kohta esitatakse ja üldiselt samasugusel alusel.

Leedus käärib.

Üleskutsed sõjarlistus mässule.

(Meie kirjasaatjalt traaditeel.)

Riia, 2. oktoobril. — Kaunasest teatatakse: Paaril wiimasel öö̇l laotati mulitsail laiali „Leedu päästmise komitee" allkirju kandwaid lendlehti, kus üles kutsutakse kõiki kodanikke sõjariistus wastuhakkamisele Leedu fašistide diktatuuri wastu. Lendlehtedel on märgitud, et need on trükitud Ponewežjis. Leedu walitsuse häälekandja seletab aga proklamatsioonid olewat salaja toodud Poolast.

Kogu Leedus peetakse praegu „maakaitse" (Leedu kaitseliit) manööwreid, millest osa wötawad kõik relwade liigid, ka suurtüki- ja lennuwägi. Manööwreid nimetatakse „demonstratsiooniks sisemise waenlase wastu."

„Leedu wabariigi kaitsekomitee" on otsustanud Riias 5. ja 6. nowembril kokku kutsuda fašismiwastast kongressi. Kutsed on saadetud Leedu poliitilistele emigrantidele, Leedu fašismi wastastele organisatsioonidele, ja Läti, Eesti, Soome, Poola ja Saksa sotsialistlistele organisatsioonidele. Kongressil tahetakse walgustada Leedu poliitilist olukorda ja kindlaks määrata Woldemaras'e diktatuuri wastaseid wöitluse metoode.

Tartu hüpoteekpank muudab põhikirja.

Ued pantkirjad lastakse kroonides wälja.

Rahaminister muudatustega nõus.

Tartu hüpoteekpank kawatseb oma senist põhikirja muuta. Sellekohane otsus on panga peakoosoleku poolt juba wastu wöetud ja uus põhikiri puhtalt wälja töötatud.

Eile läks panga esitaja wannutatud advokaat Lui Olesk rahaministri L. Sepa juures põhikirja muutmise asjus. Minister awaldas muutmiseks nõusoleku ja kinnitas uue põhikirja kawa.

Ühenduses põhikirja muutmisega laseb pank ued pantkirjad kroonides wälja, kuna senised pantkirjad otsa on läppenud.

Nagu kuuleme, on uute obligatsioonide trükkimine riigitrükikoja kätte antud. Trükkimine on praegu algamisel ja lähemal ajal saab pank walmis planketid riigitrükikojalt kätte.

Katalseppade osakond riigi töökstuskoolis.

Haridusministeerium asutab riigi töökstuskoolis metalliosakonna kõrwale ka seni puudunud katalseppade osakonna. Alguses, 1½—2 a. jooksul, on õppus mõlemas osakonnas ühine, pärast läiwad sowijad katalsepa tööde alal praktika peal raudtee peatehastes, milleks raudteewalitsus nõuoleku andis.

See ei olnud ikka nii.

Ajalehe kirjeldus ja tõsine olukord allohwitseride koolis.

Üks Tallinnas ilmuw ajaleht töi oktoobri lõpul kirjelduse noorsõdur. elust allohwitseride kooli 3. kompaniis. Kirjelduses oli musta wärwi ohtralt tarwitatud, ja näidatud, nagu kujuneks keskkooli lõpetanud noorsõdurite elu kaitseväeteenistuse kohuste täitmisel alandawaks ja piinawaks.

Sõjaministri korraldusel anti eile ajakirjanikkudele üksikasjalikke seletusi allohwitseride kooli korrast ja näidati erapooletu isiku poolt toimetatud juurdluse põhjal, et eelpool nimetatud kirjelduses awaldatud asjaolud allohwitseride koolis aset leidnud ei ole.

Sõdurid saawad toidunormi täpselt, korralikult ja puhtalt kätte. Soowijatele antakse leiwanormile ka weel lisa sellest leiwast, mis teiste poolt wälja wöimata jääb.

Öö läbi püsside puhastamist ja selle eest weel sõimamist ei ole kunagi ette tulnud. Samuti ka õppustele saatmist peale 24 tunni toimkonnas olekut, sest noored pole üldse weel öö-päewa toimkonnas olnud.

Ka ei wöi wälisõppust, kus ühe kilomeetri kaugusele liiwasele maastikule harjutama minnakse, sõdurite piinamiseks lugeda.

Ajalehe kirjeldus ja tõsine olukord allohwitseride koolis antawat toitu halwaks nimetanud, Poola esitaja oli küll koolis, kuid nii wara, et ta sööki ei näinud. Ka ei ole ta sõõgist üldse rääkinud.

Tormaw meri.

Teisipäewal peale lõunat hakkas merel tugew tuul puhuma, mis öhtul lõwenes. Merel oli lõwa torm. Tormi tagajärgede üle Kolskärist ja Pakerortist järele pärides, kuuleme, et merel önnetujuhtumisi ette pole tulnud. Üleeile päewal sõitnud O poolt üks weburlaew kahe praamiga tormi eest Paldiski warjule. Önnetujuhtumisi pole registreeritud ka Tallinnas. Tugew lainetus katkestas aurik „Kajaku" tühjendamise töö. Lained pekksid üle Põhja kantsi. Et öhk külm oli, siis jäätas wesi ning tellingud muutusid libedaks ja töö hädaohtlikuks. Eile peale lõunat jatkati tööd.

Naissaarel on tuul hulk puid juurtega maapinnast wälja kangutanud ja paljudel puudel ladwad maha murdnud.

Keskmädala öösel on Pakerortis kuni 10 balli ja Kolskärill 7 balli tuult olnud.

Purjelaew „Otti't" ei saadud päästa.

Raskused „Wooglinnuga."

Balti päästeseltsist kuuleme, et Kõpu lähedale madalikule jooksnud Pärnu purjelaewa „Otti" korda pole läinud päästa. Tehti küll korraldus, et päästelaew „Karin" appi läheks, kuid tormine meri ei lubanud päästelaewa wälja sõita. Eile hommikul jõudsid Tallinna teated, et „Otti" wraklide hulka tuleb lugeda. Saadud wigastused olla niiwõrd tõsised. Hommikul toonud lained kaldale laewa kilu. Laewa meeskond pääses päästepaadiga rannale.

Torm teeb ka „Wooglinnu" päästmiseks raskuseid. Kui maikib meri, läheb Balti päästeseltsi päästelaew abi andma.

Läti wälisministri Tallinna sõit nihkub edasi.

Läti wastus walitsuses läbiwaatamisel.

Läti wälisminister Cielens pidi eelolewal reedel Riiast wälja sõitma, et laupäewa hommikuks Tallinnas olla. Läti wälisministril oli kawatsus Dr. Akeliga nõu pidada nende küsimuste üle, mis on puudutatud Läti wiimases memorandumis Eestile. Et wälisminister Dr. Akel ja wälisministri abi A. Schmidt wiimased päewad Birki protsessiga kui tunnistajad on seotud olnud ja selle tõttu Läti wiimast wastust wöimalik ei ole olnud põhjalikumalt kaaluda, palutakse kuuldawasti Läti wälisministrit oma sõitu edasi lükata.

Läti memorandum on walitsuse eilsel koosolekul teatawaks tehtud.

Koos Cielensiga sõidawad Tallinna rahaminister Bastjan ja tolliuniooni segakomisjoni Eesti delegatsiooni esimees Bielman.

N. Wene hakkab osa wötma desarmeerimise ettewalmistustöödest.

Wöttis Rahwasteliidu kutse wastu.

Moskwa, 2. oktoobril. (Tass). — Wäliskomissariaat sai telegraafilise wastuse Rahwasteliidu kindralsekretärilt Tshitherini telegrammi peale 28. oktoobrist, milles teatati, et peale N. Wene-Shweitsi konflikti likwideerimist N. Wenel enam ei ole takistusi desarmeerimiskonwerentsi ettewalmistuskomisjoni töödest osa wötmiseks. Komisjoni tööd algawad 30. nowembril.

Läti piirirwalwe ümberkorraldamine.

(Meie kirjasaatjalt traaditeel.)

Riias, 2. nowembril. Ühenduses hiljuti paljastatud salakuureorganisatsiooniga on siseministeerium energiliselt asunud piirirwalwe ümberkorraldamisele. Kogu Läti-Wene piirile seatakse sõjaline walwe. Selleks formeeritakse eriline piiripolitsei polk. Piirikaitse koosseisu suurendatakse 350 isiku wõrra. Piirirwalwurite palka tõstetakse 25 protsenti. Ühenduses sellega suurenewad piirirwalwe kulud 50 protsendi wõrra. Piiripolitsei polgu komanderiks nimetatakse üks kõrgem ohwitser kindralsaabist.

Metsade lahing täna Riigikogus

Walitsus wastab arupärimise peale. Põllumeestekogud kaitsewad.

Läbirääkimised raštwaerakonnaga.

O. Köster taganemas?

Laupäewal saab täis kuuline tähtaeg, mille kestwusel makswate seaduste põhjal walitsus arupärimise peale metsade jagamise ja laastamise kohta peab wastama. Seni on walitsus wastuse andmise ikka ja uuesti edasi lükanud ja ka nüüd on küsimust kaalutud, kas wöimalik ei ole wastusega weel wiiwitada ja nimelt järgmise neljapäewani. Kuna aga sarnasel puhul kuulda oli, et arupärimise algatajad sotsialistid Riigikogus erakorralise teadaandega esineks ja üleminekuu wormeli esitaks, mis walitsusele meelitaw ei oleks olnud, on wastamine jaatawalt otsustatud ja walitsuse poolt on põllutööminister O. Köster Riigikogu juhatusele teatanud, et walitsus arupärimisele täna wastab.

Asuniikkude koonduse ja eriti O. Kösteri metsapoliitika on suuremas osas Riigikogu rühmades ja awalikus arwamises hukkamõistmist leidnud, mispärast walitsuse, eriti aga põllutööministri seisukord läbirääkimistel Riigikogus kaunis tõdaraks oleks kujunenud. Olid ju just teised koalitsiooni rühmad — põllumeestekogud ja rahwaerakond — oma tegelaste kaudu ja nende meelses ajakirjanduses O. Kösteri wastu terawale arwustawale seisukohale asunud. Kuidas sellest olukorrast pääseda?

Selleks on asuniikkude koonduse tegelased lähematesse läbirääkimistesse astunud kõigepealt rahwaerakonna tegelastega, et sealtpoolt O. Kösteri tegewuse hukkamõistmist ära hoida. Nimelt oli kuulda, et rahwaerakond Riigikogu arupärimise koosolekul kuigi mitte hukkamõistwa üleminekuu wormeliga, siiski soowiawaldusega esineda tahab, mis senise poliitika edasikestmise lõpetaks. Rahwaerakonna ridadest on nüüd koonduse meestele wastatud, et nendel põhjust ei ole omalt seisukohalt taganeda ja soowiawalduse ärajäämine alles siis kõne alla wöiks tulla, kui põllutööministri poolt kindlustus antakse, et metsapind mitte ei wähene ja senine jagamise õhutamine waha maetakse. Asuniikkude koonduse tegelaste poolt on selle peale möista antud, et senine talitamine O. Kösteri poolt mitte tema isiklik poliitika ei ole olnud, waid kogu koonduse rühma plüüd ja et O. Kösteri sammud walitsuse teadmisel ning seega sealtpoolt heakskiitmisel on sündinud. Samuti on koondus arwamisel, et see rahwaerakonna „rahuldamine" üks halb asi on, sest see oleks koonduse poliitika lüüasaamine, kuigi warjatud kujul.

Kuna aga asuniikkude koondusel teist teed raskest olukorrast ülepääsemiseks üle ei jäänud, on arwata, et O. Köster ka sunnitud on taganema ja omas tänases wastuses Riigikogus rahwaerakonnale järelandmise teeb, et „rahuldust" anda.

Missugusele seisukohale asuwad põllumeestekogud? Kuni wiimase ajani olid nad libedas arwustawas seisukohas ja „Kaja" oli pealekäijate esirinnas. Et talupidajad O. Kösteri poliitikaga nõus ei saa olla, näitas ka wiimane põllumeestekogude kongress, kus eilse „Kaja" teatel ette heidetud on, et asunikud hariliku põllumehe ees eesõigustatud seisukorda on seatud.

Selle peale waatamata ei ole aga arwata, et põllumeestekogud O. Kösteri wastu wälja astuks, kuid nende ringkondades Toompeal walitseb arwamine, et tagasihoidlikkus sel puhul kasulikum on. Muidu wöib walitsuse koossseis kõriseda, kuid nüüdse olukorra juures olewat loota, et asunikud kogupõllumeeste kaotusstega O. Kösteri pärast wälislaenu ja kütmetusmaja asjus färgi annawad ja nendega kaasa lähewad, mida muidu wast uskuda ei oleks. Sellekohane mõtteläik on põllumeestekogude Toompea ringkondades mõnda nädalat tagasi maad wõtnud ja selle arwamise kohaselt on ka „Kaja" wiimasel ajal wait jäänud.

Arupärimise esitajate ringkonnast on kuulda, et nad walmis on kohe peale walitsuse wastamist arupärimise puhul läbirääkimisi pidama, mille tõttu siis ka täna Riigikogu poolt lõpuotsust oodata on.

Purjek „Hejmdali" kokkupõrge piirituselaewaga.

Taani laewal murdus kliwerpoom ja nina sai wigastada.

Äpardunud reis Helsingist Wiburi.

Praegu seisab Tallinna sadamas, Lääne muuli ääres Taani purjelaew „Hejmdal". See laew kõidab tähelpanu enese peale sellega, et tal puudub kliwerpoom ja näha, et see murdunud, ning ka nina wigastatud.

Wigastuste kohta kuuleme, et need saadud 29. oktoobri öösel merel Arensgrundi juures. Purjelaew „Hejmdal" on sõitnud 29. oktoobril Helsingist tühjalt wälja. Wiiburi poole, et seal metsaladungit peale wõtta. Öösel tõusnud merel torm ning hakanud ka lund sadama. Ilm olnud meremeeste keeles paks. Sarnastes rasketes sõidutingimistes liikunud „Hejmdal" Arensgrundist O poole. Äkki pandud purjekalt tähele ankrul seiswat auriku, arwatawasti piirituse laadungiga. Ei suudetud enam sõidusihti muuta ning purjelendas aurikuse otsa. Kokkupõrke juures kaotas „Hejmdal" oma kliwerpoomi ja wigastas nina milles kaunis suur mõlk. Wigastatult loobus „Hejmdal" Wiiburi poole sõidust ja wõttis kursi Tallinna peale. Naissaare juures heitis „Hejmdal" ankru merre ning kutsus Tallinnast wedurlaewa wälja. Purjekal oli tuul wastu, ning sellepärast ei teinud katset sadamasse sõiduks.

„Hejmdal" waadatakse Lloydi esitajate poolt järele ja nende otsusest ripub ära, kas lubatakse laewa mereele sõita remonteerimata wõi mitte. Arwatakse, et laewale wäljasõiduks siiski tõkestust ei tehta, sest wigastus ei kuulu tõsisemate liiki.

Ristleja „Magdeburgi" ja miinilaewa kruwid tuuakse merepõhjast wälja.

Muhu wäin oli ilmasõja ajal Saksa sõjalaewastikule surnuaiaks. Mitu sõjalaewa leidsid seal otsa. Nüüd on hakatud seal hukkunud laewu lammutama ja nende wäärtuslisemaid osi mere põhjast üles tõstma. Muuseas läks Saaremaa tuukritel neil päewil korda, hukkunud Saksa ristleja „Magdeburgi" ja ühe miinilaewa kruwidele trosse ümber tõmmata.

Tuukrid said merepõhjas käigu eest 60.000 marka tasu.

Töö ettewõtjad loodawad, et nad nüüd mõlema laewa kruwid kätte saawad. Päästetawad kruwid tahetakse tõsta laewa nr. 2 abil eelolewal nädalal jõgawusest üles tõsta ja Tallinna tuua.

Lendposti wastuwõtmine Soomes lõppenud.

Kuna lennuühendus Soomega 1. nowembrist ajutiselt katkestatud kuni talwise lennuhooajani, on posti peawalitsus postiasutustele korralduse teinud lendpostilaadetiste postilewõtmise lõpetamiseks.

Töökstusõpilaste seaduse eelnõu,

mis nüüd uuesti läbi waadatud ja täiendatud, saadetakse lähematel päewadel kaubandus-töökstusministeeriumisse, et eelnõu seal töökstusnõukogus arutusele wõetakse.

Saksa saadik Wolfgang Frank abiellunud.

Saksa saadik Wolfgang Frank, kes praegu wiibib puhkusel kodumaal, on 25. oktoobril Hannoweris abiellunud Alma Elisabeth Vetter'iga, sündinud Eberhardt'iga.

Saadik W. Frank on sündinud 5. weebruaril 1877 a. Ta on waremalt olnud tegew Saksa wälisministeeriumi keskasutuses. Enne Tallinna nimetamist oli Saksa kindral-konsuliks Mattowitz'is.

Piirirwalwe 5. aastapäewa pühitsemine.

1.-se nowembri õhtul pühitses piirirwalwe walitsus oma wiiendat aastapäewa ohwitseride keskkasinos. Külalistena wõtsid sellest osa Riigikogu esimees hra K. Einbund, siseminister Kiinerson ning endised siseministrid Th. Rõuk ja Laretei. Külalistena wiibisid piirirwalwe peres ka rida teisi tuntud isikuid ja kõrgemaid ametnikke

Kui meri ainult laipu ja paadirusuid tagasi annab

Uudseid üksikasju Inglise tormiönnetusest.

Hauad laiali leotatud, puusärgid ja surnulaud weepinnal.

Inglise lehed jutustawad nüüd kurbi üksikasju Inglise rannal märatsenud tormist, mille ohwriks langes terwe kalurite laewastik.

— Öösl, mil kalurid püügiks teele asusid, oli taewas selge ja tähtedes. Sõuti umbes 3000 meetri kaugusesse rannast ulguměrel, et seal wõrkusid wälja wisata. Äkki aga käisid tugewad tuulepuhangud üle wee ja senini waikne meri muutus märatsewaks nõiakatlaks. Kui kalurid esimest wahukroone märkasid, püüdsid nad kiirelt paatidesse tõmmata saagist raskeid wõrke. Weel enne aga, kui nad seda tööd jõudsid lõpetada, tabas neid hirmus keerdtorm. Siis algas wõidujooks surmaga. Äkki pöördus tuul suuna ja hakkas paate uskumata kiirusega ranna kaljude sihis kihutama. Kalurid püüdsid nende pea kohal hõljuwat surma aerudega ära hoida, kuid torm oli tugewam neist.

„Itaks“ hüüti esimest paati, mis põrkas weealuse kalju wastu. 8 meest said merre paisatud. Nad pääsesid aga ujudes ja said lainetest kaldale kantud. Samasugune õnnelik saatus tabas weel kahte teist meeskonda. Neljas paat aga purunes kalju wastu põrkamisel ja kõik tema see olijad uppusid. Samasugune saatus tabas järgnewaid paate.

Kaldal arenesid südantlõhestawad stseenid. Elanikud, naised, lapsed ja raugad jooksid hirmsas ärewuses rannal ringi. Tõrwikuid wibutades ja oma koduste nimesid tormisesse öösse hüüdes, ootasid mehed, isad, wennad ja pojad küni meri neile omaste riidetükke ehk nende laipasid jalge ette paiskas.

Keegi rauk tõstis rannal käed taewa poole ja palus hukkunuile pattude andeksandmist ja igawest rahu.

Samasugused sündmused arenesid Enniskeanis ja Cleggan-Bays. Wiimasena nimetatud wäikeses kalurikülas ootasid naised öö läbi paatide tagasitulekut. Ainult rusuisid ja laipu andis meri neile tagasi. Hommikuks saabusid Galwayssе kaks weelennukit, et kaduma läinud kalurite otsimisest osa wõtta.

Heysami linnas ujutas meri tormi mõjul kirikaia üle, leotas lahti hauad ja tõi päewawalgele hulga kirste ja surnuluid. Üks lapsekirst leiti hiljem ¾ kilomeetrit kirikaiast eemal olewal nurmel.

Blackpoolis undas tuul 145 kilomeetrilise tunni kiirusega.

Tormiohwriks langenud isikute arwu arwatakse 75 peale. Ainuüksi Lackan-Bays said 47 kalurit surma weewoogudes.

Kirjanduse õhtu.

Looduse poolt andeldud paraad.

Saksa teatris 1. now. s. a. A. Arderi ja P. Lüdigi daasesinemisel.

Suurearwuline publik oli tõenduseks, et kõlinnaks nimetatud Tallinnaski kirjanduslõhtud huwid surnud pole ja et kõwa reklaam ka wilja tannab. Õhtu programmis, mis sisaldas baritoni laulja A. Arderi, noore pianisti P. Lüdigi, R. Kangropooli, ja nelja uusnoorkirjaniku esinemise, oli mutidugi naelaks nelja kroonitud kirjanikku näha ja kuulda saamine, mis lootus aga täide läks ainult 50 proth. wõrra, sest „Andelise parasiidi“ autor Reed Morn olewat kirjituses haige, nagu teatas kirjastus „Looduse“ direktor ja samast allikast sai teatawaks ka „Waeste patuste alewi“ autori A. Jakobsoni haiguse pärast ärajäämine: tal olewat arstid ära keelanud üldse igasugu ülegutamise. Seda sõõwat lange sisemine tuli, mida suurendawat raske lumi, mis tänawu meie kirjanduse peale olewat langenud...

R. Morni asemel esines näitlejanna pr. Engelberg „Draamasõrudiost“ ja A. Jakobsoni asemel H. Laur „Estoniast“. Nii saadi siis ühsilmaga näha üksnes Mart Rauda ja Betty Alwerit päewakangelaskonnast.

Kuna sedasi õhtu turum kahwatus, siis seda rohkem walgustas garnituur muusikiste esitlannete ja lõnede näol ja siin sai publik isegi ülatuse: esines lõnega, ilu- ja tujulõnega kirjastuse direktor, kelle lühikesest wabandusest (ärajääjate ja programmi muutmise pärast) tõjunes esitlanne, milles awaldusid direktori fantaseerimise kalduwused ja mis esile kutsus saalis reageeringu harulduselt elawa.

R. Kangropool pidi lõnelema kirjandusest ja tänapäewast, ka pidi seda tegema õhtu algul, kuid et tal just sel ajal olnud mujal esinemine — nagu teatas „Looduse“ direktor — siis pidas ta oma lõne sissejuhatuseks õhtu teisele poolele. See lõne tunnistas meile, et R. Kangropoolis kaduma on läinud menurikas pastor, walidahäälekine ja hõõkõllane pastor, kes wõib kõrget ja hästi waba lendu teha, häälelt selget ja mõtteltt tumedat, seda logudus sõnakuulelikult wakka kuulab ja kellest omawahel tasakesti ka lõbusaid lugusid räägitakse...

Õhtu hinnatawamaks osaks kujunesid A. Arderi jõurikkab-hoogjad ja P. Lüdigi wõimisrohked esitlanded. Ka Hugo Lauri intelligent ja mahe-wärwikas lugemine. Selle wastu luges pr. Engelberg näitleja kohta kõig tasa ja kahwatult; kui autor ise nii oleks lugenud, siis ei oleks paremat nõutudki, sest enamik kirjanikke ei walda esitlandmise kunsti. M. Raud luges juba paremini, kuid ruttas enam kui soowitaw. B. Alweri lugemine oli lihtne ja loomulik.

Esindatud katkete põhjal on raske ülewaadet saada teostest enestest, paistab aga domineerivat kirjeldaw element, detailidest rikas, ülearugi ühtlasjaline ja mõnelgi täpse fotograafia walda kuuluw. Noorusliikumingi ja pärimust ei tuunud kuuldawale.

Kordan, esitletud katked ei anna küllalt selget pilti teostest, seda saame lugedes. Raamatud on ju wõlkist ilmunud. Neid müüdi juba lõnealusel õhtul. ArA.

Tallinna sadam 2. nowembril.

Sisse tõlaritud: „Clara“ laualaadungiga Borgöst; „Ebba Mund“ segakauba ja reisijatega Helsingist; „Diana“ segakaubaga Hamburgist.

Wälja tõlaritud: „Boi“ tühjalt Witmistu.

Wõi wäljawedu kaswab.

Oktoobrikuu jooksul on Eestist wõid wälja weetud 20.179 tünni, kuna see arw möödunud aastal samal kuul oli 17.139 tünni, seega tõus 17,7 protsenti.

Esimese kümne kuu jooksul on sel aastal wälja weetud 171.211 tünni, möödunud aastal aga 150.347 tünni, tõus seega 14 protsenti.

SOOWITAN
sügishooajaks odawate hindadega suures walikus Inglise ja kodumaa wabrikute
palitu- ja ülikonnariideid
ja kõiksugu woodreid, kui ka muid riidekaupu
JUL. ABERG'i
kalewikauplus, S. Karja t. 5.

Kalaasjanduse kooli kursus ühe-aastaseks.

Wael üks kool asutamisel.

Käsmus asuwa kalaasjanduse kooli tunnikawa muudetakse niiwõrd, et kooli kursus oleks ühe aastane ja kestaks tegelikult 10 kuud. 1. septembrist — 1. detsembrini on ettenähtud peamiselt praktilised tööd ja wähem õppusi klassis, 1. detsembrist—1. aprillini selle wastu aga õppus ainult klassis, 1. aprillist—15. juunini ainult praktilised tööd ja 15.—30. juunini katsed ja lõputunnistuste wäljaandmine.

Kalaasjanduse kooli soowitakse heameelega näha ka weel kas Kuresaares wõi Pärnus. Haridusministeerium kaalub seda soowi täpselt eelarwe kokkuseadmisel.

Wõitlused Nikaraguas.

Berliin, 2. nowembril. Nagu New-Yorgist teatatakse oli Nikaraguas wabameelsete ja wanameelsete wahel uus werine wõitlus, kus umbes 70 inimest surma ja 100 haawata sai. Wabameelsete poolt wõttis wõitlusest osa 200 meest, wanameelsete poolt — 80.

Popsiseaduse teostamine

Põllutööministri selgitused Riigikogu maakomisjonis.

Suur protsent asju kokkuleppe teel lahendatud.

Kesknädalal andis põllutööminister O. Köster Riigikogu maakomisjonis ülewaate popsiseaduse teostamise senisest tagajärgedest. Minister puudutas kõige pealt asja tehnilist korraldust ja näitas raskustele, mis teostamisel tekkinud. Nende raskuste peale waatamata on komisjonid seaduses määratud tähtajaks jõudnud kõik asjad läbi waadata ja otsustada, maha arwatud wäikene osa, mis seni otsustamata komisjonidest mitte äraolenewatel põhjustel. Siis läks minister arwude juurde.

Seaduse alla käiwate asjade arw.

Üldse on korralduskomisjonidele soowiawaldusi tulnud wahekordade lahendamiseks „kogukonna-, asutuste- ja eraendimaade korraldamise seaduse“ põhjal — 16.004. Nendest kõige rohkem Tartumaal — 3139, Saaremaal — 2821, Wõrumaal — 2487, Pärnumaal — 1884, Wiljandimaal — 1683, Harjumaal — 1327, Wirumaal — 830, Walgam. — 592, Läänem. — 350, Järwamaa — 349 ja Petserimaal — 42.

Lahendatud asjade arw.

Korralduskomisjonide arw, mis üle riigi loodud, on 356; — 23 wallas. komisjoni ei loodud, sest et nendest ühtki ülesandmist ei olnud.

8. septembril s. a. oli asjade seisukord 308 wallas kohtade pealt saadud andmetel järgmine:

Kogukonna maadel on poolte kokkuleppe teel lahendatud 228 asja, sunduslikul teel — 601, kokku 829.

Tagajärjeta on jäetud 276 awaldust, pooleli on 20 asja ja oma nõudmisest on loobunud — 40.

Asutuste maadel on otsustatud kokkuleppel — 16 ,sunniteel 19 asja, tagajärjeta jäetud — 52, pooleli on 12 asja.

Eramaadel on kokkuleppeid saadud — 3057, sundotsuseid tehtud 4001, tagajärjeta jäetud 2327, pooleli — 879.

Kokkuleppe teel on lahendatud asjades kogukonna maadel 59 juhtumisel lepitud tähtajalise rendiga, 163 juhtumisel maa omanduseks müüdud. Eramaadel on maa senisele kasutajale antud kokkuleppe põhjal tähtajalise rendiga — 851 juhtumisel, põllise rendi alusel — 431 ja eraomanduseks müüdud — 1820 juhtumisel.

Puuduwad andmed 71 wallast, kus kokku oli 4476 teadaannet. Nendest umbes 1500 Saaremaalt, kus küsimust lahendatakse lapitalude kaunimisega käsikäes.

Eraldatud maatüki suurus

on kogukonna maadel keskmiselt 12,35 ha, (kõige wähem eraldatud koht 0,03 ha, kõige suurem 53 ha) asutuste maadel — 17 ha, (wähem — 0,18 ha, suurem — 39,53 ha), eramaadel — 1,08 ha (kõige wähem — 3 ruutsülda, kõige suurem 29,22 ha).

Et eraldatud maatükid wäikesed, tuleb nendele juurdelõikeid anda riigi maatagawarast, mis tõesti wõimalik. Peaks ka kaduma, kas ei saaks selle jaoks asunduskapitali arwel osta eramaid, wäljamaa eeskujul.

„Principessa Mafalda“ ohwrite arw.

London, 1. nowembril. Rio de Janeirost teatatakse: „Principessa Mafalda“ armatöörid awaldasid lõpulikud andmed hukkunute arwu kohta. Hukkunuid on 314, päästetuid — 945. Päästetud on reisijaid: esimesest klassist 50 protsenti, teisest klassist — 66 protsenti, kolmandast klassist — 75 protsenti. Meeskonnast on päästetud 11 ohwitseri ja 231 madrust. Hukkunud on üheksa ohwitseri ja 37 madrust.

Wene osawõtmine desarmeerimiskonwerentsist.

Berliin, 1. nowembril. Nõukogude walitsuse otsuse puhul, Genfi desarmeerimiskomisjoni töödest osa wõtta, kirjutab Saksa „Diplomatisch-Politische Korrespondenz“ muuseas: Wenemaa puudumine wäewähendamise läbirääkimistel on seni paljudele riikidele põhjust annud sõjajõudude wähendamise asjus kahtlew ja tagasihoidlik olla. Saksamaa seisukoht on, et Rahwasteliidu universaalsuse ja desarmeerimise kordamineku pärast tuleb püüda, et wõimalikult kõik maailma rahwad Rahwasteliidu töödest osa wõtaksid. Silmas pidades neid iseäralisi raskusi, mida ühe suure Rahwasteliitu mittekuuluwa sõjawäeriigi puudumine Genfi läbirääkimistel tekitas ja ka edaspidi oleks tekitanud, on Moskwa esitaja aus kaasatöötamine wäewähenduse komisjonis mõistagi röömuga terwitataw.

Berliin, 1. nowembril. Saksa awalik arwamine terwitab üksmeelselt Nõukogude walitsuse otsust ettewalmistawa desarmeerimiskomisjoni töödest Genfis osa wõtta. Loodetakse, et sõjajõudude wähendamise asi nüüd jõudsamini hakkab edenema. Paljudel riikidel, iseäranis piiririikidel ja Poolal, et tohiks nüüd põhjust olla kahtlemiseks ja eriliste tingimuste tegemiseks, ütlewad Saksa lehed.

Maja kokku warisenud.

Berliin, 2. nowembril. Königsbergi uus ehitusel olew postkontor warises kokku. Kaks töölist said surma ja kaks raskesti haawata.

Daudet Prantsusmaal.

Pariis, 2. now. Üks Marseille leht tõi teate, et Prantsuse kuningriiklaste juht Leon Daudet olewat Belgiast lahkunud ja salaja Prantsusmaale tagasi tulnud. Selle teate kohta tähendab kuningriiklaste häälekandja „Action Francaise“: Kui on tõsi, et Leod Daudet oma praegusest warjupaigast on lahkunud, siis tegi ta seda sellepärast, et poletsei wõrku tema ümber oli kudumas.

Egiptuse peaminister Londonis.

London, 1. nowembril. Egüptuse peaminister Sarwat pasha jatkas täna läbirääkimisi Briti wälisministeeriumi ametnikkudega Inglise-Egüptuse suhete asjus. Sarwat pashal oli ka Chamberlainiga uus kokkusaamine. Chamberlain awaldas oma rahuldust läbirääkimiste senise käigu kohta. Neil läbirääkimistel ei ole aga ametlikku iseloomu.

Koer surmas inimese.

Päewal koer hammustas, õhtul heitis haawatu hinge.

Kurwa lõpuga lükude tegemine.

Et koera hammustamine surmatekitawat werejooksu wõib esile kutsuda, näitab juhtumine, mis neil päewil Wõrumaal, Peri wallas ette tuli ja praegu seal laialdast tähelepanu äratab.

Peri wallas elutsew Peep Willemson läks hiljuti oma õemehe Mustmanniga kaupmehe Jaan Kalki juurde atra ostma. Oli asi õiendatud, hakati „liikusid“ tegema. „Liikude“ tegemine läks kaunis jõudsasti, nii et lõpupoole oli Willemson juba kaunis tugewa auru all.

Koduteele asumisel juhtus õnnetus. Oue peal hobust ümber keerates sattus Willemson kogemata kaupmehe kurja, ketisolewa õuekoera lähedusse ja wiimane haaras Willemsonil säärest kinni.

Joobnud peaga ei pannud Willemson haawast suuremat tähele ja sõitis üheks õemehega rahulikult kodu poole, kirubes koera, kes püksid lõhki tõmbas. Koju jõudes märkas aga Mustmann, et Willemsoni sääres on äärmiselt suur ja raske haaw, mida oli wõimata oma tarkusega rawitseda. Saadeti arsti järele, kuid enne selle kohalejõudmist oli Willemson sama päewa õhtul surnud. Arsti arwamise järele on surm tekkinud suure werejooksu tagajärjel.

Sehja Läti saadikuks Rooma.

Riia, 2. nowembril. Läti wälisministeeriumi lääneosakonna senine juhataja Peeter Sehja nimetati Läti saadikuks Rooma.

Pidulik waherahu pühitsemine Londonis.

London, 1. nowembril. Waherahupäewa (11. nowembril) kawatsetakse tänawu pühitseda iseäralise pidulikkusega. Ringhäälingute kaudu wõimaldatakse kõigile Briti riigi osadele Londoni pidustustest osawõtmist. Briti leegioni korraldusel peetakse Londoni Albert Hallis suur kontsert, mis kestab kella 8-st kuni kella 10-ni õhtul. Umbes 10.000 endist sõdurit esinewad suure sõja lauludega. Briti ringhääling B.B.C. teeb selle kontserdi uue lühikelainelise katsejaama kaudu Chelmsfordis üle ilma kuuldawaks (lainepikkus 24 meetrit). Kõige tähtsamaks numbriks pidustustel on Walesi printsi kõne. Kui ilmaolud soodsad, wõiwad seda kõnet kuulata umbes 450 miljonit inimest kõigis Briti riigi osades ja Briti laewadel merel. See kõne tõotab saada ajalooliseks sündmuseks.

Üleilmline tribunaal juutide rüüstajate üle kohtumõistmiseks.

Pariis, 2. now. Prantsuse Juudi ja mõningais Prantsuse ringkondades on esile kerkinud kawatsus Rahwasteliidu poole pöörduda ettepanekuga — organiseerida erilist tribunaalt kohtumõistmiseks isikute üle, keda süüdistatakse rüüstamistes niisugusel juhtumisel, kui neid wastutusele ei saa wõtta riikides, kus nad rüüstamist toime pannud.

Mõtte algatajad tahtwat wastutusele wõtta ka suurwürst Nikolai Nikolajewitshi.

Wangistamised Pariisis.

Berliin, 1. nowembril. Lehtede teatel on möödunud öösl Pariisis uusi läbiotsimisi toime pandud. 50 isikut olewat arresteeritud, nende hulgas palju wälismaalasi.

SSSR'is 1.200.000 kommunisti.

Kommunistliku partei 15. kongressi lähenemise puhul on awaldatud statistilike andmeid partei suurusest. Nii olewat 14. ja 15. kongressi wahel partei liigete arw 120.000 isiku wõrra tõusnud. Partei liigete üldarw wõrduwat praegu 1.199.600 isikule, kellest 57,5 protsenti olewat kommunistid.

Ilmateated.

Kesknädala warahommikul ja keskpäewal oli temperatuur C. j.: Tallinnas — 1—0; Tartus 2—0; Kihelkonnal +3—+2 ja Narwa-Jõesuus — 1—0 kraadi.

Madalrõhkkond 735 mm. Kirde-Wenemaal. Jiri madalrõhkkond 738 mm. põhja poole liikudes Islandi kagu-rannale jõudnud. Põhjamerel tekkinud osamiinimum.

Temperatuur Eestis langenud. Öösel ja hommikul puhus Soome lahel loodetorm kiirusega kuni 9 palli.

Kõrgerõhkkond 775 mm. Ungaris.

Neljapäewaks ennustab üliooli ilmajaam: Merel paigutl kõwa, maal kerge kiirusega põhja ja kirde tuuled. Muutlik pilwitus; paigutl wähe lund. Temperatuur suurema muutuseta.

Shokoladiwabriku „Kawe“ hinnata reklaam-loterii 7. loosimine

toimetati 1. nowembril 1927. a. kell 7 õhtul s.-s. „Kalewi“ ruumides. Esitatud said 7238 piletit. Wõidud langesid järgmiste 29 pileti peale: nr. nr. 2281, 2824, 2972, 3887, 27.113, 30.337, 30.939, 39405, 41.520, 41.971, 42.345, 42.534, 42.380, 42.383, 43.071, 43.580, 44.043, 44.852, 45.427, 45.677, 46.146, 46.506, 46.480, 47.603, 48.742, 48.785, 49.983, 49.990, 51.507.

Nowembrikuu loosimisega kokku on üldse wälja loositud 160 wõitu. Järele jääb 32 wõitu.

Wiimane wõitude loosimine on 6. detsembril s. a. ja asjade loosimine toimetatakse 11. detsembril s. a. kell 12 päewal samas kohas.

Ostke ainult parimaid kalosse ja botikuid
„KONTINENT“
Riga

N. W. oktooberre

Ku

Raskused sisepol

w

Bilanssi tehes Nõukogude
wutustele oktoobrirewolutsioon
wa 10. aastapäewa puhul, kir
tud ajakirjanik Georg Popoff:
„Andke meile weel 5 aasta
meie teostame kõik oma lubad
itles Lenin 1921 aasta nowe
ta Moskwa Suure ooperi saalis
mese ees oma wiimase awalik
das. Tollest ajast on möödu
wiis, waid kuus aastat ja
ning mittewenelased on selle tõ
tatud küsima, kuidas on lugu
programmi ja antud lubadus
misega.
Usume, et sellele küsimusele
gem on wastata nõukogude
guse majandusliku ja polititili
lühikese analüüsiga.
Kõigepealt wäärikid tähele
kogude. majanduse probleem
enamlus esimeses järjekorras
janduslikku doktriinina. Selle
nõukogude süsteemi fiasko ma
kudel aladel kahekordse kaalu
omal ajal wälja kuulutatud
programmi majanduslikkudes
pole nende kümne aasta jook
tud. Nõukogude wõimu esi
tad töid selle asemel kaasa
täieliku majanduslikku kokku
Ja kui 1921 aastast peale alg
mine, siis ainult tänu wõlgn
olule, et siis loobuti enamli
janduse põhimõtetest.
Hiljema kuue aasta kohta
da, et nõukogude riigi majan
mis walitsewad mitte kom
likud, waid puhtkapi
kud wormid. Raha likwide
tarwitamise esemete jagamine
tunud. Karmilt häwitatud kod
mel on astunud uus kodanlu
on nüüd samuti kui warem
igalpool mujal waeseid ja rik
lumajanduse intensiiwsemak
misest pole juttugi. Talupoeg
ainult nii palju, kui ta ise är
Seda minimaalset, mida ta
tab ta mitte „kommunistliku
waid odawamini müüwatelt
meestelt, kelle arw järjesti k
tööliste seisukord pole üheski
nii armetu ja maha jäänud,
gu Wenes.
Midagi ei iseloomusta
praegust olukorda Wenes kui
taw tõsiasi, et tänawusel sügi
6-aastast waheaega, Wenes
duainete kaupluste ees tekkin
„poloneesid“ (sabad).
Ja tööstuse ümberkorral
wäliskaubanduse arendamine
tades nõukogude statistika t
wusega, näeme, et Wene k
wastandina 7,5 miljardi r
aastal 1926 aastal ainult 4
rubla suurune oli.
Nõukogude riigi sise- ja
ei näita wäliskaubanduse
tõttu märgatawat tõusu.
taid seisab 500 miljoni rub
wäljaweo kõrwal 450 miljon
rune sissewedu. Isegi wälja
ei suutnud Wene sissewedu
Juubelipäewadele eelkäim

Ärge wihastage
oma meest
ühetoonilisi
söökid
waid teadke, et igast lih
ainest wõib walmistada h
miste juures mitukümmen
wat toitu. Tarwiline juht
tele sel alal on raa
KOKAKU
sõnas, pildis ja
1000 mairswa toidu k
Hulk wäärtuslisi näpunäite
wa toidu walmistamiseks
saks serweerimiseks. 281 p
miga. 350 suurt leheküige. H
Pealadu: K-ü. „Rahwa
raamatukauplused
Jaani t. nr. 6, Harju
Kredlit-Panga m. oma
Tel. 6-66. Te
Raamatu hinna saatjatele
markides saadetakse raan
lul postiga wälj

stamine

maakomisjonis.

teel lahendatud.

juhtumisel maa omanduseks müüdud. Eramaadel on maa senisele kasutajale antud kokkuleppe põhjal tähtajatise rendiga — 851 juhtumisel, põlise rendi alusel — 431 ja eraomanduseks müüdud — 1820 juhtumisel.

Puuduwad andmed 71 wallast, kus kokku oli 4476 teadaannet. Nendest umbes 1500 Saaremaalt, kus küsimust lahendatakse lapitalude kaunimisega käsikäes.

Eraldatud maatükk suurus

on kogukonna maadel keskmiselt 12,35 ha, (kõige wähem eraldatud koht 0,03 ha, kõige suurem 53 ha) asutuste maadel — 17 ha, (wähem — 0,18 ha, suurem — 39,53 ha), eramaadel — 1,08 ha (kõige wähem — 3 ruutsülda, kõige suurem 29,22 ha).

Et eraldatud maatükid wäikesed, tuleb nendele juurdeostleid anda riigi maatagavarast, mis täiesti wõimalik. Peaks ka kaaluma, kas ei saaks selle jaoks asunduskapitali arwel osta eramaid, wäljamaa eeskujul.

nas inimese.

tas, õhtul heitis haawatu inge.

ülkude tegemine.

tisolewa õuekoera lähedusse ja wiimane haaras Willemsonil säärest kinni.

Joobnud peaga ei pannud Willemson haawast suuremat tähele ja sõitis ühes õemehega rahulikult kodu poole, kirudes koera, kes pükside lõhki tõmbas. Koju jõudes märkas aga Mustmann, et Willemsoni sääres on äärmiselt suur ja raske haaw, mida oli wõimata oma tarkusega rawitseda. Saadeti arsti järele, kuid enne selle kohalejõudmist oli Willemson sama päewa õhtul surnud. Arsti arwamise järele on surm tekkinud suure werejooksu tagajärjel.

ESSR'is 1.200.000 kommunisti.

Kommunistliku partei 15. kongressi lähenemise puhul on awaldatud statistilike andmeid partei suurusest. Nii olewat 14. ja 15. kongressi wahel partei liigete arw 120.000 isiku wõrra tõusnud. Partei liigete üldarw wõrduwat praegu 1.199.600 isikule, kellest 57,5 protsenti olewat kommunistid.

Ilmateated.

Keskmädala warahommikul ja keskpäewal oli temperatuur C. j.: Tallinnas — 1—0; Tartus 2—0; Kihelkonnal +3—+2 ja Narwa-Jõesuus — 1—0 kraadi.

Madalrõhkond 735 mm. Kirde-Wenemaal. Jiri madalrõhkond 738 mm. põhja poole liikudes Islandi lagu-rannale jõudnud. Põhjamerel tekkinud osaminimum.

Temperatuur Eestis langenud. Öösel ja hommikul puhus Soome lahel loodetorm kiirusega kuni 9 palli.

Kõrgerõhkond 775 mm. Ungaris.

Neljapäewaks ennustab ülikooli ilmajaam: Merel paiguti lõwa, maal kerge kirusega põhja ja kirde tuuled. Muutlik pilwitus; paiguti wähe lund. Temperatuur suurema muutuseta.

Shokoladiwabriku „Kawe" hinnata reklaam-loterii 7. loosimine

toimetati 1. nowembril 1927. a. kell 7 õhtul s.-s. „Kalewi" ruumides. Esitatud said 7238 piletit. Wõidud langesid järgmiste 29 pileti peale: nr. nr. 2281, 2824, 2972, 3887, 27.113, 30.337, 30.939, 39405, 41.520, 41.971, 42.345, 42.534, 42.380, 42.383, 43.071, 43.580, 44.043, 44.652, 45.427, 45.677, 46.143, 46.506, 46.480, 47.603, 48.742, 48.785, 49.983, 49.990, 51.507.

Nowembrikuu loosimisega kokku on üldse wälja loositud 160 wõitu. Järele jääb 32 wõitu.

Wiimane wõitude loosimine on 6. detsembril s. a. ja asjade loosimine toimetatakse 11. detsembril s. a. kell 12 päewal samas kohas.

Ostke ainult
parimaid kalosse ja botikuid
„KONTINENT"
Riga

N. W. oktooberrewolutsiooni 10. aastapäew

Kurblik bilanss.

Raskused sisepoliitikas, majanduses ja wälismaasuhetes kordades.

Bilanssi tehes Nõukogude Wene saawutustele oktoobrirewolutsiooni lähenemisel 10. aastapäewa puhul, kirjutab tuntud ajakirjanik Georg Popoff:

„Andke meile weel 5 aastat aega ja meie teostame kõik oma lubadused!" nii ütles Lenin 1921 aasta nowembril, kui ta Moskwa Suure ooperi saalis 5000 inimese ees oma wiimase awaliku kõne pidas. Tollest ajast on möödunud mitte wiis, waid kuus aastat ja wenelased ning mittewenelased on selle tõttu õigustatud küsima, kuidas on lugu enamlise programmi ja antud lubaduste teostamisega.

Usume, et sellele küsimusele kõige kergem on wastata nõukogude riigi praeguse majanduslику ja poliitilise olukorra lühikese analüüsiga.

Kõigepealt määriksid tähelepanu nõukogude majanduse probleemid, kuna enamlus esimeses järjekorras esines majanduslику doktriinina. Selle tõttu on nõukogude süsteemi fiasko majanduslikudel aladel kahekordse kaaluga. Ütsi omal ajal wälja kuulutatud enamlise programmi majanduslikudest nõuetest pole nende kümne aasta jooksul teostatud. Nõukogude wõimu esimesed aastad töid selle asemel kaasa Wene riigi täieliku majanduslику kokkulangemise. Ja kui 1921 aastast peale algas paranemine, siis ainult tänu wõlgnedes asjaolule, et siis loobuti enamlistest majanduse põhimõtetest.

Hilisema kuue aasta kohta wõib öelda, et nõukogude riigi majandussüsteemis walitsewad mitte kommunistlikud, waid puhtkapitalistlikud wormid. Raha likwideerimine ja tarwitamise esemete jagamine pole teostunud. Karmilt häwitatud kodanluse asemel on astunud uus kodanlus. Wenes on nüüd samuti kui warem ja nagu igalpool mujal waeseid ja rikkaid. Põllumajanduse intensiiwsemaks muutumiset pole juttugi. Talupoeg walmistab ainult nii palju, kui ta ise ära tarwitab. Seda minimaalset, mida ta wajab, ostab ta mitte „kommunistlikult riigilt", waid odawamini müüwatelt erakaupmeestelt, kelle arw järjesti kaswab. Ja tööliste seisukord pole ühesti ilmartigis nii armetu ja maha jäänud, nagu praegu Wenes.

Midagi ei iseloomusta selgemalt praegust olukorda Wenes kui hirmuärataw tõsiasi, et tänawusel sügisel, pärast 6-aastast waheaega, Wenes uuesti toiduainete kaupluste ees tekkinud on n. n. „pyloneesid" (sabad).

Ja tööstuse ümberkorraldamine ja wäliskaubanduse arendamine? Arwestades nõukogude statistika töele wastawusega, näeme, et Wene kogutoodang wastandina 7,5 miljardi rublale 1913 aastal 1926 aastal ainult 4,5 miljardi rubla suurune oli.

Nõukogude riigi sisse- ja wäljawedu ei näita wäliskaubanduse monopoli tõttu märgatawat tõusu. Juba aastaid seisab 500 miljoni rubla suuruse wäljaweo kõrwal 450 miljoni rubla suurune sissewedu. Isegi wäljamaa krediit ei suutnud Wene sissewedu suurendada.

Juubelipäewadele eelkäiw sisepoliitiline olukord liigub täiesti wastasrinna wastu wõitlemise tähe all. Wanad wastolud Stalin-Buharin ja Trotski-Sinowjewi gruppide wahel omasid just tänawusel sügisel erilise teravuse. „Moskwa koja saladuseid" ähwardawad wõtta niisugust kuju, et partei lõhki läheb. Ja kunagi warem pole nii palju wastasrindlasi Siberisse saadetud, kui just käesolewa aasta septembris ja oktoobris.

Trotski wastas sellele ähwardusega, et wastasrind sõjariistu maha et pane ja et detsembris ärapeetaw parteikongress wõib kaasa tuua parteihulkade awaliku mässu.

Selle wiimase asjaolu wastu walmistab end Stalin nähtawasti aegsasti. Nii on oktoobrirewolutsiooni aastapäewa puhul wälja antawasse manifestisse jätud punkt surmanuhtluse maksmajäämisest poliitiliste kuritegude kohta.

Ka Wene wälispoliitilised suhted pole kümnenda aastapäewa puhul soodsad. Siin tõi eriti palju saatuslikku kaasa wiimane aasta. Hiinas osutusid moskwalaste püüded Wene Aasia poliitikale hoobiks. Wahekorra katkestamine Inglismaaga annab end eriti walusalt tunda selle tõttu, et ta tähendab peaaegu täielikku krediitide sulgemist. Ka katse läheneda Ameerika Ühisriikidele põrkas sarkastlis-külma jahedusе wastu.

Itaaliaga pole lugu parem. Nüüd on järg Prantsusmaa käes, kes ametliku wahekorra katkestamist Moskwaga ära tahaks hoida, kuiba kelle awalik arwamine wähe hindab „head wahekorda" wenelastega.

Nii siis näitab nõukogude riik oma olemasolu kümnendal aastapäewal ilmale järgmist pilti: 1. Raske majanduslik olukord, kus terwenemise tunnemärke peaaegu sugugi näha pole. 2. Äärmiselt pinew seesmine olukord, mida iseloomustab karm terror ja seespool walitsewat kihti arenew wihane wõitlus. 3. Aeglaselt kuid alatasa halwenew wahekord wälisriikidega, kes majanduslikult, poliitiliselt ja moraalselt Wenemaa ümber röngast on tõmbamas.

Mustafa Kemal Türgi presidendiks.

Berliin, 1. nowembril. Angoorast teatatakse: Mustafa Kemal pasha walitsi ühel häälel Türgi wabariigi presidendiks tagasi. Samuti waliti tagasi Türgi rahwuskogu esimees Kiasim pasha. Walitseb arwamine, et walitsus ümber kujundatakse.

Korteriolud Saksamaal ja Inglismaal.

Genf, 1. nowembril. Rahwuswahelise tööbüroo häälekandja awaldab huwitawaid andmeid korteriolude kohta Saksamaal ja Suur-Britannias. Tööbüroo andmete järele on Saksamaal 1926. aastal ehitatud 205.793 elukorterit. Inglismaal on 1926/27. aastal ehitatud 217.629 uut elumaja. Mõlemal maal jatkatakse energiliselt wõitlust korterikriisi wastu.

Linnawalimised Inglismaal.

London, 1. nowembril. Eile peeti kogu Inglismaal linnawalimisi, London wälja arwatud. Seniste teadete järele on tööerakond 93 kohta juurde wõitnud. Kaotanud on kohti: wanameelsed — 63, wabameelsed — 21, erapooletud — 9.

Wene prowokatsioon.

London, 1. nowembril. Charnock, endise Briti saatkonna liige Moskwas, seletas „Daily Mail'i" esitajale pühalikult, et need kolm isikut, kes neil päewil Moskwas Inglise salakuulajatena maha lastud, ei ole tema poolt kunagi salakuulajateks palgatud olnud. Sedasama wõib ta kinnitada ka nende 20 kohta, kes suwel Moskwas samasugusel süüdistusel hukati. Nende hukkamistega tahtwat Nõukogude walitsus maailma uskuma panna, et Briti agendid Wenemaal tegid täpselt sedasama, mida tegid Nõukogude agendid Suur-Britannias enne läbiotsimisi „Arcosi" majas.

Ärge wihastage
oma meest
ühetoonilise labaste
söökidega,
waid teadke, et igast lihtsast toiduainest wõib walmistada heade teadmiste juures mitukümmend maitsewat toitu. Tarwiline juht perenaistele sel alal on raamat
KOKAKUNST
sõnas, pildis ja filmis.
1000 mairswa toidu kokkuseadet. Hulk wäärtuslisi näpunäiteid maitswa toidu walmistamiseks ja nägusaks serweerimiseks. 281 pildiga ja filmiga. 350 suurt leheküige. Hind 300 mk.
Pealadu: K-ü. „Rahwaülikool" raamatukauplused Tallinnas,
Jaani t. nr. 6, Krediit-Pangam. Tel. 6-66.
Harju t. nr. 48, omas majas. Tel. 24-49.
Raamatu hinna saatjatele rahas ehk markides saadetakse raamat ärikulul postiga wälja.

Lisaeelarwe sõelumisel.

Walga linnametsast, Petseri politseist, Pärnu sadamakaist, Orajõe raudteest ja muust.

Kultuurkapitali seadus muutmisel.

Riigikogu koosolek 1. now.

Koosoleku algul wõeti waielusteta wastu mõne seaduseelnõu lõpurediktsioon. Ohustati kodukorra komisjoni ettepanekul walida erikomisjon uue walimisseaduse wäljatöötamiseks, — jagajaks wõttes 8. Komisjoni liigete walimine jäi järgmiseks koosolekuks.

Edasi wõeti waielusteta wastu riigi hoiukassa seadus 2. lugemisel.

Järgnes lisaeelarwe, mis mitmeks sõnawõtmiseks põhjust andis.

Walga linna tüli sõjaministeeriumiga.

Juba lisaeelarwe peakirja juures puudutab sotsj. P. Schütz Walga linna ja sõjaministeeriumi wahekorda. Sõjaministeerium olewat 1926. aastal hakanud nõudma linna päralt olewast Priimetsast 45 hektaari suurust maala laskemoona platsi ehitamiseks. Linnawolikogu kaalunud seda kahel korral ja jõudnud ikka eitawale seisukohale. Põhjused olnud järgmised: Walga linn on kolmest küljest ümbriitsetud Läti piiriga. Kui nüüd laskemoona ladu tema neljandale küljele asub, siis on linn kui sisse piiratud. Ladu lõikaks läbi Walga—Igaste maantee, mis siis muidugi suletaks. Ka jäätsid linnalased ilma oma ainukesest jalutuskohast. Linnawolikogu eitawate otsuste peale waatamata on ministeerium nagu kiuste asunud omawoliliselt linnamaalt metsa wõtma.

J. Soots (p.-kogu) seletab, et Schütsi andmed täpsed ei ole. Linnawolikogu Walgas on pidanud selles asjas kolm koosolekut. Teine nendest koosolekutest on ka nõusolekut awaldanud maa andmiseks moonalaо alla, kuid nõudnud selle eest wastutasuks 3—4 korda suuremat maatükki. Kui seda maatükki ei antud, siis asunud uuesti eitawale seisukohale. Soowitaw maa-ala on Walga linnast 2½ wersta kaugel ja pole mõteldagi, et linn nii kaugele kaswaks. Metsa et ole raiutud, ainult maamõõtja on sihiajamisel puid maha wõtnud. Puud on ära hinnatud ja nende hind tasutud.

Sõjaminister N. Reek kinnitab J. Sootsi seletusi. Tema käinud ise linnawolikogu koosolekul küsimust lahendamas ja siis antudki nõusolek, mis pärast aga tagasi wõetud. Maantee suletakse küll, kuid ehitatakse uus raudtee, mis endisest pikemaks ei lähe.

Politsei Petserimaal.

Siseministeeriumi lisaeelarwe juures kaebab L. Johanson (sotsj.), et Petserimaal politsei rahwast pekswat. See sundinud isegi maawalitsust 27. okt. pöörama palwega siseministeeriumi poole, et Petserimaale saadetaks rohkem kohusetundlikumaid ametnikke.

Siseminister J. Hünerson seletab, et tema ajal paar korda kaebusi on tulnud, et politseiwõimud wägiwaldselt üles on astunud. Asi läks kohtuwõimude kätte, kes leidsid, et politsei süüdi ei ole. Lahendamata juhtumist praegusel silmapilgul üldse ei ole.

Riisselja—Orajõe raudtee.

Teedeministeeriumi eelarwe juures kurdab M. Laarman (p.-kogu), et Orajõe raudteele juurdepääs wäga waewaline on, sest jaamad asuwad suurte wabade taga. Raudtee wiimasele otsale ei pääse üldse ligi, sest sõiduongid seal ei käi ja maanteest jääb ka raudteeni 700 meetrit puudu.

Tööta tööliste küsimus.

Erakordse eelarwe juures kaebab L. Johanson, et tööta tööliste töö muretsemiseks krediiti liig wähe üles wõetud, seda tuleks 10 milj. marga wõrra suurendada.

O. Kask (tööer.) toetab Johansoni ettepanekut. Pärnus näit. on seisukord wäga halb. Tööstus on wähenenud, Waldhof seisab, sadam on talwel kinni, linatööstus kiratseb. Pärnu on nagu waeselapse osas, tema sadam annab riigile sissetulekuid 70 milj. ümber, kuna riik ainult mõned miljonid tagasi annab. Kui Pärnus on 1500 tööta töölist, siis on see palju raskem seisukord, kui Tallinnas, kus 125.000 elaniku kohta on 2000—3000 tööta töölist. Tööpuudus on mete rahwa õnnetus ja siin ei wõi kitsi olla summade määramisega.

Teedemin. A. Kerem seletab, et tööpuuduse wastu wõitlemiseks ei lähe üksi need 5 miljonit, mis on määratud tööhoolekandeministeeriumi eelarwes, — see summa läheb töö korraldamiseks nendele töölistele, kellele wälised tööd jõukohased ei ole. Peale selle läheb aga tööpuuduse kõrwaldamiseks teiste ministeeriumide laudu weel 30 milj. mk. Pärnus on ette nähtud uue sadamakai ehitus, mis maksma läheb 4.400.000 m. Ehitus wiiakse läbi talwel. Tartus teeb sõjawägi Ropka mõisas laskemoona ladude wahelisi walle tööta töölistega. Seal on 937.000 marka krediitt ette nähtud. Edasi on ette nähtud tööd Tartu Emajõe silla pikendamiseks, Luunja—Tarwastu tee ja Kärewere silla ehituseks.

K. Wirma (sotsj.) arwab siiski, et töönõudmine ja krediitid tasakaalus ei ole. Üle jääb päid, mitte raha. Peaks leidma tööd ka nendele, kes wälistöödel sedagi wähest päewapalka — 125 marka — ei suuda tasa teenida, mis seal maksetakse.

Teedemin. A. Kerem kostab, et K. Wirma poolt tähendatud otstarbel korraldatakse ömblustööd. Kuid tänawu ei saa ömblustöid sellel määral korraldada kui läinud aastal, sest ei ole materjali lõpuks kuhugi panna. Läinud aastal töötanud sellel alal Tallinnas 100 töölist, tänawu tahetawat nende arwu 50 peale wähendada, et tagawarasid ei tekiks. (K. Wirma: See on arusaamatus: krediiti ei pidanud olema.)

J. Tõnisson (rahwaer.) on Johansoni ettepaneku wastu, sest nii ilma pikema kaalumiseta ei saa eelarwe summasid suurendada.

A. Anderkopp (tööer.) toetab ettepanekut, et see lisaeelarwe osa saaks komisjoni tagasi antud uuesti kaalumiseks, sest wahepeal on riba asjaolusid muutunud, Riigikogus eneses ei oleks aga korralik suurendusettepanekuid läbi wiia. Komisjonis wõiks küsimust kõikülgselt kaaluda.

Hääletamisel lükatakse 39 häälega 36 wastu komisjoniandmise ettepanek tagasi ja wõetakse lisaeelarwe wastu komisjoni poolt esitatud kujul.

Paar järgmist seadust waielusi ei tekita.

Kultuurkapitali seaduse muutmise seaduse

puhul wõtab sõna A. Tamman (tööerak.). Ta ei waidle wastu, et kultuurkapitalt senises kasutamises on tulnud ette wääratusi ja konarlusi, kuid arwab, et uus eelnõu neid ei kõrwalda. Komisjonis toodi näiteid, kuidas olla toetust määratud nendele, kes õigustatud ei ole seda saama, kuid uus eelnõu ei muuda sugugi kultuurkapitali üleseandeid. Eelnõu ei anna mingisugust tagatist, et tulewikus kapitali suudetaks jagada wähemate wäärnähtustega kui seni. Olse ümberpöördult. Seni oli kultuurnõukogus igast sihtkapitalist kaks esitajat, kes kuulusid oma ala lüngupõetawamate tegelaste hulka, nagu kirjanik Tuglas, ajakirjanik Jürgenstein, konserwatooriumi prof. Tamm, maalikunstnik Jansen, kujur Starkopf ja teised. Uues nõukogus on 10 liiget, nendest kolm wabariigi walitsuse esitajat, 4 Riigikogu liiget ja ainult 3 liiget wäljastpoolt, needki walitsuse määramisel. Selle järeldusel wõib nõukogu muutuda mittekompetentseks nende küsimuste lahendamisel, mis temas arutusele tulewad, wõib teravamalt esile tulla poliitiline ilme ning lõpuks wõib ka sihtkapitali nõukogu kaotada oma autonoomsuse. Sellepärast soowitab eelnõu tagasi lükata.

M. Kurtshinski (wenel.) juhib tähelepanu wajaduse peale, et kultuurkapitali nõukogus ka wähemusrahwuste huwid saaksid kaitsetud.

Haridusminister J. Lattik seletab, et uus eelnõu ei taha kunstiperet asetada halwemasse seisukorda kui seni, waid tahab olla nende kaitseseadus. Wanad kultuuritegelased jäätwad tõõsse sihtkapitalidesse, nagu seni; uus nõukogu tahab olla ainult wahelüliks sihtkapitalide ja wabariigi walitsuse wahel.

Eelnõu kaitseb weel M. Laarman (p.-kogu). Siis wõetakse eelnõu 1. lug. wastu. Wastu hääletawad tööerakondlased ja paremtiib.

Sellega on päewakord läbi ja koosolek lõpeb kell 8.57 min.

Mees, kes sai Nobeli arstiteaduse auhinna.

Jooni prof. Wagner-Jaureggi elutööst.

Tänawune Nobeli arstiteaduse auhind määrati Wiini professorile Wagner-Jaureggile, kellest Austria lehed niiid jutustawad mitmeid lähemaid üksikasju.

Professor tõuseb järjekindlalt kell 6 hom. üles ja töötab siis psühiaatria ja neurroologia kliinikusse, kus kiiastab närwi- ja waimuhaigeid mehi ja naisi, ümbritsetuna assistentide abiarstide ja õpilaste saatekonnast. Wisiidile järgneb töö laboratooriumis. Seal kaalutakse ajusid, lõigatakse tükkideks selgroogusid.

Siis katsetamised loomadega: taltsate hiirekeste ja kurjalt omaette wahtiwate rottide ja mõnusate kodujänestega.

Rotte toidetakse keedetud weega, teisi jälle weega kropsi piirkondadest.

Sarnaste katsetega, mida läbi wiiakse harukordse täpsusega, peab selgitatud saama kilpnäärme suurenemise olemus ja mõningais mägistes piirkondades ette tulew kretinism.

Kropsi ärahoidmine ja ka wõitlemine mägistes piirkondades ettetulewa kretinismi wastu kilpnäärme preparaatide waral on Wagner-Jaureggi elutöö teene peatükk.

Ta lennukiteemiks, mille juure ta alati tagasi pöördub, on progressiiwse halwatuse palawikuga rawimine.

Juba rohkem kui kolmekümne aasta eest esines ta Budapesti rahwuswahelisel terwishoiu kongressil ettekandega progressiiwse halwatuse omasugusest rawimisest palawikuga.

Tol korral soowitas ta Kochi tuberkuliini, millega kahjutut palawikku saab esile kutsuda.

Hiljem läks ta üle malaaria juure ja nimelt selle malaaria kuju juure, mida hiniiniga saab arstida.

Nagu kõik Wagner-Jaureggi juures, on ka see metood lihtne ja selge: progressiiwse halwatuse haige süstitakse malaariaga, ta teeb tiiubilise malaaria läbi ja teda rawitakse malaariast siis hiniini abil.

Pärast kohtlemise ühte ehk mitut seeriat paraneb haige seisukord.

Just see ongi suurteos Wagner-Jaureggi elutöös.

Opetlase esimest teateid waimuhaiguste rawimisest kunstliku palawikuga wõeti omalajal arstiliikudes ringkondades wastu jaheda naeratusega. Tänapäewal aga on palawiku therapia üldiselt tunnustatud.

Nüüd aga pöördume tagasi Wagner-Jaureggi päewatöö juure.

Öhtupoolik möödub tal erapraktikas. Mitte asjata ei riputa Josef Skoda suurepärane õliportree Wagner-Jaureggi stuudios. See waimuhaiguste arst auskulteerib osawasti, tarwitab kuuldetoru ja on praktiline arst sõna parimas mõtes. Ta ei tunne mitte ainult mõnda üksikut elundit, waid kogu inimest.

Professor Wagner-Jaureggi õhtud möödunad kirjult: istungid, ülikooli arstiteaduskond, osawõtt sotsiaalseist organisatsioonidest ja kõrgemast terwishoiu nõukogust.

Kõikedat päewatööd katkestawad ainult mägirännakud pühapäewiti ja pühade ajal. Mees, kelle raudne tehaehitus wõistelda wõib poksijate ja maadlejate omaga, kannab siis waewata rasket seljakotti.

Wagner-Jauregg peab loonguid wana hullumaja ruumes. Ta auditoorium, asutuse omaaegne tabel, on kaetud Heinrich Schwemminger usulise sisuga maalidega. Ja auditoorium siniseks wärwitud lael säravad tähed. Waesed, segasemõistuslikuks muutunud inimesed, keda sinna tuuakse, arwawad, et nad kirikus on, panewad käed risti ja waatawad täitis taewast kujutawa lae poole.

Kodumaa töstus-saaduste kasutamine.

Sündigu meie põllumajanduse otsekohestes huwides.

Ühispiimatalituste asutamise ja kalameeste toetamise otstarbekohasus

Pöördes tösta kodumaa töstussaaduste wäärtust ja propageerides kodumaal walmistatawaid wäärtusliikude masinate tarwitamist, on põllutöödministeerium wälja läinud seisukohast, et kodumaa töstuse toetamise ja tema saaduste lewitamise all põllumajanduse huwid kannatada ei wöi. Arwatakse, et ei saa puudulikke masinaid põllumehele peale sundida, kuigi neid kodumaal walmistatakse. Enne wastawate sunniabinõude tarwitamisele wõtmist tuleb masinad ära proowida ja nende puudused kõrwaldada. Selleks on proowitud kodumaa masinaid, selgitatud nende puudusi ja palutud töösturitelt nende puuduste kõrwaldamist, ning siis peale puuduste kõrwaldamist põllumehele soowitatud ainult paremaid masinaid. Wäärtusliikde kodumaa masinate propageerimise alal töötab ka ju wastaw ühiskondlik-agronoomiline perseonaal. Proowitööde aruandeb on trükist ilmunud ja kõigile soowijaile maksuta kätte saadetud.

Seni on korraldatud ning korraldatakse järgmiste kodumaa masinate proowimist: atrade proowimine oli 1926. a. Tartus, Maarjamõisas, wiljapeksumasinate proowimine 1924. a. Maarjamõisas, tuuli- ja sortimismasinate proowimine 1926. a. Jõgewal, atrade proowimine Kehra riigimõisas 1927. a., sooatrade proowimine Tooma sookaitsejaamas 1926. ja 1927. a. ning kodumaa mootorite proowimine 1927. a. oktoobri- ja nowembrikuudel.

Proowitöödel on selgitatud masinate omadusi ja nende puudusi ning antud juhatusi puuduste kõrwaldamiseks. Neid näpunäiteid on ka töösturid arwesse wõtnud ja masinaid wastawalt muutnud. Nii on parandanud a.-s. „Tegur" oma atru, sooatru, tuulikuid ja sortisaid.

Hiljuti peeti suurem nõupidamine, millest osa wõtsid suurem osa põllutöömasinate walmistuse alal tegutsewaid töösturiisi. See oli esimene nõupidamine, millest koodetakse praktilisi tagajärgi. Koosolekul arutasid töösturid mitmeid tähtsaid küsimusi ja otsustasid asutada „põllutöömasinate walmistajate ühisuse" ning lähema kontakti pidamisp põllutööministeeriumiga, kodumaa masinate uurimisel ja propageerimisel.

Laenude määramisel on püütud kodumaa masinate ostmist sunduslikuks teha, kus on olnud andmed masinate headuse üle ning masinate töö rahuldaw. — Wiljasortteerimispunktide asutamiseks laenu määramisel on laenusaajaid kohustatud ostma ainult kodumaa tuulikuid ja tuulega sorteerijaid.

Ühispiimatalituste asutamise ja riikliku laenu andmise kord.

Instruktorite kaudu uuritakse kohapeal järele, kas on otstarbekohaselt walitud kavatsetawa ühispiimatalituse asukoht, kas kavatsetaw ühispiimatalitus et saa olema talistuseks (konkurendiks) juba olewatele ning kas ei ole wõimalik wähemate kulude läbi ajada, asutades piimatalituse asemel lähedusesolewate piimatalituste koorejaamu, ning kui palju piima wõib kokku tulla ning kui suur peaks olema kavatsetaw piimatalitus jne. — Ülaltoodud uurimuste põhjal määrab laenukomisjon kindlaks, kellele ja kui palju laenu lubada. Ühing, kellele laenu määratud, peab esitama kavatsetawa piimatalituse plaanid, ehituse ja sisseseade peale ning eelarwed. Plaanid ja eelarwed waatab läbi tehniline komisjon ning ainult peale selle, kui tehniline komisjon on plaanid ja eelarwed heaks kiitnud, antakse laen wälja. On tarwilik, et ka kaubandus-töösturministeeriumi asjatundja osa wõtaks tehnilise komisjoni koosolekutest, kus heakskiidetakse piimatalituste plaanid ning eelarwed enne laenude wäljaandmist. Tehniline komisjon otsustab esitatud ülesklasjaliste eelarwete põhjal, missugune peab olema ehitus ja sisseseade, ning kas ei ole wõimalik kodumaa töösturisaadustega asetada wäljamaa omi. Ühingutelt wõetakse kirjalikud kohustused, millega nemad kohustawad neid kodumaa masinaid ja tarbeid ostma, mis kinnitatud eelarwes nimetatud. Wastasel korral on õigus laenu tagasi nõuda.

Piimatalituste sisseseadete uurimine.

Praegusel ajal on käsil piimatöösturmasinate järelwaatus ja uurimine, mille abil selgitatakse: 1) kas wastawad meie kodumaa piimatöösturmasinad küllaldaselt nõuetele; 2) kas on wõimalik ning otstarbekohane nendega asetada wäljamaa masinaid ja sisseseadeid, ning 3) seniste sisseseadete puudused ja kuidas neid tulewikus kõrwaldada.

Töö läpeb nowembrikuus ja tema tulemustega saab wastaw asutus arwestama järgmiste piimaühingute laenu määramise juures piimaühingutele laenude andmiseks. Ollalse arwamisel, et kui senini ei ole kodumaa masinaid piimaühingutele kõige kategoorilisemalt peale sunnitud, siis ainult sellepärast, et nende omadused olid senini järeluurimata.

Kodumaa paadimootorid kalameestele.

Kodumaal walmistatud paadimootorite sunduslikul lewitamisel laenu määramise kaudu, arwab põllutööministeerium, et see wõiks alles siis teostamist leida, kui kodumaa paadimootorid on järelproowitud. Selleks korraldatakse weel käesolewal aastal mootorite proowimine, ning kui selgub, et kodumaa mootorid, nende hulgas ka paadimootorid, osutuwad puudusteta ja otstarbekohased, siis saab neid ka lewitada wastawalt nende wäärtusele ja headusele.

Hella Wuolijoki kõrgewäärtuslik kingitus Eesti Rahwaluule Arhiiwile.

11 köidet rahwalaulu tüüpide registrit.

Pr. Wuolijoki asub uuesti Eesti rahwaluule uurimisele.

Meie kirjanduna tuntud pr. Hella Wuolijoki, kes praegu tegutseb Soomes, on Eesti Rahwaluule Arhiiwile annetanud suure ja hästi toimetatud rahwalaulutüüpide nimestiku — registri. Nimestikus on 11 suurt köidet.

Tähendatud töö on pr. Wuolijoki teinud Soome kirjanduse seltsi ülesandel 1908—1910 aastani. Nii on registri kokkuseadmine nõudnud kaks aastat tiheda ja innukat tööd. Kopeeritud on need nimestikud omal kulul.

Ühtlasi on pr. Wuolijoki lubanud asuda uuesti Eesti rahwalaulude uurimisele ja tellida arhiiwile suurema hulga koopiaid rahwalaulust, mis käsitawad orjust, teoaega, mõisahärra ja orja wahekorda, talguid ja niuid teoaega iseloomustawaid laule.

Pr. Wuolijoki on meie esimesi rahwalaule teadusliku tegelasi. Teadawasti on tal juba kakskümmend aastat käsikirjas walmis doktori wäitekiri — „Eesti waeselapse laulud ema haual," kuid mitmesugustel põhjustel on se jäänud senini trükkimata.

Wiimased aastad on Hella Wuolijoki toonud ka iskirjandusse tagasi. Nii on käsikirjas walmimas pitema jutustuse „Udutagused" teine osa.

Eesti seltskonnal on justgusto ota, et tagasi saab selle Soome kadunnalainud energilise ja kõrgeandelise naise.

Kõrgewäärtusliku annetuse eest saatis Eesti Rahwaluule Arhiiwi kolleegium pr. Hella Wuolijokile tänukiri, mida kandsid prof. Koppeli, prof. Eiseni, prof. Andersoni, dr. Looritsa, hra Ney ja hra Max Hurda allkirjad.

Poos enese 7000 marga pärast.

Teisipäewal, 1. nowembril poos enese Walgas pesunõõriga pööningule üles Hugo Arnak. Mahajäetud kirjas selctab ta, et poos enese 7000 mk. pärast, mis talt warastatud. Süüdistab ühtlasi warast ka omas surmas.

Eesti Rahwaluule Arhiiw lõpulikult moodustatud.

Eesti rahwuslik uhkus ja teaduslik au.

Wiis kultuuri ajajärku.

Eesti rahwaluule arhiiwi seaduslikuks sanktsioneerimiseks ja mitmesuguste sisemiste küsimuste lõpulikuks otsustamiseks astus esmaspäewa õhtul Tartus Eesti rahwaluule arhiiwi kolleegium — koosseisus: haridusministeeriumi esitaja Ney, ülikooli rektor prof. Koppel, prof. Anderson, Eesti Rahwa Muuseumi esitaja prof. Eisen, E. rahwaluule arhiiwi juhataja dr. Loorits ja end. J. Hurda rahwaluule kogude pärandaja Max Hurt.

Enne istungit wõeti wastu

Läti raamatukogude tegelased,

kellele tutwustati Eesti rahwaluule arhiiwi, muuseumi ja bibliograafilist asutust.

Selle järele kirjutati pidulikult alla

prof. Eiseni rahwaluule kogude üleandmise aktile.

Alla kirjutati prof. Eisenilt ülikoolile ja ülikoolilt Eesti rahwaluule arhiiwile deponeerimise aktid. Deponeerimine sündis samadel alustel, kui J. Hurda kogude üleandmine rahwaluule arhiiwi kolleegiumi walitsusele.

Kolleegiumi nõupidamisel

tunnistati lõpulikult moodustatuks Eesti rahwaluule arhiiw, mille senine ametlik nimetus oli J. Hurda kogude walitsemise kolleegium. Selle juures wõeti wastu

E. R. A. kodukord.

Kodukorra järele on E. R. A. ülesanne koondada enesesse kõik rahwaluule kogud. 2) Hoolitseda, et kogusid korralikult walwataks, korraldataks, kasutataks ja wõimaluse järele trükis awaldataks. 3) Tuleb hoolt kanda, et jatkataks wanawara tegelikku kogumist. 4) Muretseda ainelist kindlustust.

Arhiiwi kolleegiumi esimeheks waliti prof. Anderson, tegelikuks juhatajaks on dr. Loorits, tema abiks — üliõp. Ariste.

Sisemine kogude korraldus.

Senise paari kuu jooksul on sihitud peamiselt kogude korraldamisele. Nii on lõpule jõutud Eesti üliõpilaste seltsi rahwalaulude ja wiiside kogu korraldamisel. Praegu on pooleli suured sisuregistrid Hurda hiigla kogudele ja on asutud kopeerima kartonsedelitele ülestähendusi ebaausust ja kommetest, mis süstematiseeritud sisu järjekorras.

Kogusid on kasutatud septembrikuu jooksul 100 ja oktoobris 113 korda. Samuti on rahuldatud paljuid tellimisi wäljamaale.

Kolleegium wõttis wastu

eelarwe

pooleaasta peale 308.000 marga suuruses. Selles on ette nähtud suurem summa spetsiaalselt kopeerimistöödeks kirjutusmasinal ja — kirjutusmasina muretsemiseks.

Rahwuslik uhkus ja teaduslik au.

Eesti Rahwa Muuseumi kindlasse keldriruumi, kuude suurde kappi, on asetatud suurim rahwusl. teaduswara, millel kaalub tähtsus rahwusl. maailma ees.

Suurim, tähtsaim ja wäärtuslikum on üle 100-köiteline Hurda kogu massiiwses nahkköites. Kogu wõtab oma alla kaks suurt kappi. Kolmandas kapis seisab 62.000-leheküljeline prof. Eiseni kogu, mis lahtiste leheküljegede järele on korraldatud kastidesse. Selle järele suurem warandus on dr. Kallase korraldusel 1904—1915 a. muusikameeste ja üliõpilaste poolt korjatud Eesti üliõpilaste seltsi rahwawiiside ja laulude kogu. Selle kogu peawäärtus on rahwawiisid ja 13 tuhande laulu sõnad.

Iseseiswuse ajal on haridusministeeriumi toetusel üliõpilaste ja stipendiaatide poolt korjatud Eesti wabariigi ehk n. n. E. W. R. kogud, mis samuti teiste kogude lähedusse paigutatud. Wilmases eraldi kapis on prof. Andersoni lastelaulude kogumik.

Wiis kultuuri järku.

Eesti sõnalise rahwaluule kogumine meil sünnitab öieti wiis ajajärku Eesti kultuurileos.

Kõige wanem — estofiilide ajajärk Rosenplänterist Knüppseri ja Reusini on oma töö tulemused warjule pannud Eesti õpetatud meeste seltsi, kust aga need lähemal wõimalusel Eesti rahwaluule arhiiwi deponeeritakse.

Estofiilidele järgneb Kreutzwaldi ja Fählmanni „Kalewipoja" eellugu, mis iseloomustab teise ajajärgu.

Tõsisedaim on „wanawara ajajärk Eesti kultuurilõos", mis algab ärkamisaja järel. Sellest ajast, 1880—1900 aastani, on meile kõrgewäärtuslikuks päranduseks J. Hurda ja prof. Eiseni kogud, mille hankinud 1000 korrespondenti üle maa.

Majanduslise tõusu ja eduerakonna iseloomustatud ajal loodi dr. Kallase kogud — nimelt 1904—1915 aastani.

Iseseiswuse päewil korjati E. W. R. rahwaluulekogud. Eel aga on uued ajajärgud, wõib olla weelgi tõotawamad ja kultuuririkkamad, kuna energilisteesse kätesse on tegutsema pandud rahwaluule kogumise ning selle teaduslikku ümbertöötuse asutus — Eesti rahwaluule arhiiw. Kui ainult selle enesest selget määratumat tähtsust walitsus ja seltskond wäärliselt hindaks.

Wäikses Aegwiidus wiis wargust ühe ööga.

Öösel 31. okt — 1. now. on Aegwiidus wiies kohas toime pandud warguſi. Ära on warastatud jalgratas, kasukas, pesu, moosipurke ja kamm.

Politsei juurdleb warguſi.

Warguste annawad koodsat pinda pikkased pimedad ööd.

Lahkunud.

Kitzberg, Bauer, dr. J. Luiga.

Kodumaalt tuleb teade, mida tõrgud uskumast: Dr. J. Luiga surnud. Terwe, tugew mees paremas eas, täis sõtendawat waimu ja pakitsewat energiat saanud siidanerabanduse ja — mõne päewa pärast ots.

Eesti haritlaskonnas näib üldse mingi niiduaeg olewat. On õudne mõelda, et põlw, kes nii harukordselt palju läbi elanud ja tunnud, nii enneagselt warisema peab, — kas jatkub järeltulejatele kogemust, et nende pärandusega hakkama saada?

Koolidirektor H. Baueriga puutusin ma kokku juba enne ilmasõda, kui ta Tallinnasse tuli. Tol olt ikka rutt ja ta naeratas alati. Nahwat on kõnekään: töötab nii palju, et otse wihane töö peale. H. Bauer oli elaw töendus, et suur töörahkamine sugugi nii paratamatalt inimest wihaseks ega mõrudaks ei pruugi teha. Just nii — alati olurõõmus naeratus tagawaraks — peab õige koolimees olemagi. Nellest seda ei ole, mingu ära mujale, ärgu kõwittagu noori hingesi enneaegse mõrudusega.

Nii meeldiw, kui H. Bauer kõbiläimises oli, ei puudunud tal ka oma otsekohene tahaw sõna seal, kus waja.

Tema lendsõna meie kirjanduslise bohemkonna kohta jääb wististe meil kultuuriajalukku. Need, keda ta tabas, on sellest tea mis õõkurantlust katsunud wälja selctada. Aga oma õigus oli H. Baueril teadagi — mis siis meist maisest rahwast saaks, kui kõik loom irseannetult taeva alla tõuseks?

Diskreetne ja tagasihoidlik Kitzberg oli äsiklikult tuttaw wähestele, ehk küll waewalt kedagi on, kes tema töid ei tunneks. Mäletan teda ühel tema aucendusel Estonias, kus tema paremat rahwatükki mängiti. Ta istus siiidlase näoga oma teose ees, nagu kuritöö pealt tabatud ja tema kummardused ja wastused wainustatud tänu ja õnnesoowidele tunduſid peaaegu wabanduse katsetena.

Kui tema surmateade siia jõudis, tähendas tema wanem föber ja meie kirjanduse tundja üht iseloomulist joont tema näidendites: piiidu elu kurbloolust lepitada, ühiskonna teratwust pehmendada.

Kitzbergi suurepärastes mälestustes näib selle iseloomu joone selctus seiswat. Oma elutunde poolest on Kitzberg üks meie wähestest epikuursastest, kellel optimism loomutarbeks. Seal on juhtunud, et Kitzberg-filosoof wahel liiga on teinud Kitzbergi-kunstnikule. Tema surmgi oli surm optimismist: piisti jalu läbi teinud raske haigusе, ilma oma teadmata, et siis selle teadmata haigusе ootamata järeldustest murduda

Kitzberg lahkus kõrges wanaduses, mõni aasta juba haigustest halwatud. Mida aga kuidagi mõista ei taha, on dr. Luiga ootamata surm. Temast oleks weel palju loota tõhtinud.

See oli üks meie haruldasemaist inimestest, — nii omapärane ja huwitaw, et wahel paistis: ta pole meie maalt pärit, pole ka mitte meie aastasajastki.

Meie aastasada on kitsa spetsialisatsiooni ja kuiwa mehaniseerumise aastasada. Ja eestlane kannatab selle all seda enam, et see kõik talle järsku, ilma ettewalmistamata kaela sadanud. Tahad sa meie inimest silmapilguks tema karbist wälja kiskuda ja talle elu sisse ajada, siis peab enne tublisti tuliwett temale soontesse pumpama, nagu puuga talle pähe rabama. Mis nii kange abinõu on, et ta oma karbikesest wälja kukkudes warsti üldse mõistuse kaotab.

Meie inimene saab harilikult seltskondlikuks alles — kõrtsis, mõni aeg enne seda, kui ta laua alla kukub. Muidu on ta üks masinawärk, kes hommikust õhtuni oma rattaid ikka ühes ja sessamas harjunud suunas wurada laseb; niipea aga kui seal mõni wõll teisiti pöörata, jääb kogu kupatus seisma. Meie inimest saab sama wähe tema erialast wälja, nagu uuriga saab raadiot wastu wõtta. Seltskond algab aga alles wäljaspool eriala.

Sellepärast on meil alles üsna lootusetu kaised salonge luua, ehk küll seks ainelist wõimalust oleks. Dr. J. Luiga oli kas liig hilja, wõi liig wara tulnud. Ta oli salongi walitud seltskonnainimene selle sõna paremas mõttes.

See oli causeur — westleja, kes nii sõtendawalt wõis algupäraseid mõtteid pilduda, nii waimukalt paradokse kui käisest puistata, et wahel ise selle tulewärgi wangistusse ähwardas sattuda.

Ta oli rohkemgi kui salongiinimene. Ta wõis ka kabineti-inimene olla. Wõis kuude kaupa süweneda mingi kirjanduslisse, ajaloolisse wõi psüholoogilisse küsimusse, et sealt wälja tuua mitte kuiwi, raskepäraseid raamatutarkusi, waid üllatawalt uusi ja paradoksaalselt julgeid perspektiiwe.

Mõrdugi, Dr. Luiga polnud kunagi see kutseline spetsialist, kes küüruga kokku kassib ilmatu eruditsiooni mäe, mis siis wiimaks wäikse eriteaduslise hõõrekese sünnitab. Sellepärast ei näinud tema hoogsalennulist dilettantismi just hea silmaga mõnigi palehigis koorma kandja eruditt, kes siis tema peale noored ja oma nooruse wilumatuses aplombikad teadusejüngrid äsitasid.

Ma arwan, et rohkem õigus oli sel meie nooremal ajaloolasel, kes Dr. Luiga ajaloolisest uurimustest ütles: neis leiduwatest ideedest jatkuks mitmekümne monograafia jaoks.

Ajalugu on nagu filosoofiagi, palju rohkem kui teadus, — ta on ka kunst, mis wajab loowat wisiooni, selgeltnägemist. Seda ei anna iseenesest weel üksi palehigi, ka kõige eeskujulikuma metoodi järele walatud. Ja wastuoksa — ajalooline töö wõib metoodiliselt longata, kuid olulisel sügawamale ulatada, kui seda kõige agaram erudiit jaksaks. Waimukad eksitused on tihti palju huwitawamad ja õpetlikumad, kui labased triwiaaltööd.

Nii Renan, kui Taine olid õiguse pärast „dilettandid" — asjaarmastajad, kelle ketserluse peale kaasaegsed „kutselised" üle õla waatasid. Aga nende dilettantism püüb praegugi, kuna kutsutud ja seatud kutselised asjatundjad ommugi arhiiwide tolmusse unustatud.

Liig wara, wõi liig hilja tulnud, pidi Dr. Luiga panatamatalt meie seltskonnas üksi jääma. Ma ei tunne kedagi teist, kes kogu meie eluga nii pimedalt oleks kaasa elanud, aga ka ühtegi teist, kes seal ise nii erakuks — eremiidiks jäänud. Ta tundis ise oma seisukorra dramatismi ja oli näha, kui wäga ta wahel selle all kannatas. Aga ehk ta närwid küll wahel soowida jätsid, oma iseloomus jäi ta alati tüsedalt mehiseks, nagu tõise ja mehine oli tema kogu.

Dr. Luiga sarnast ei näe meie nii pea. Ikka triwiaalsuse wastane, ollagi ta ära keelanud pärge oma hauale toomast. Tema waim wäärib jäädawamat pärga, mis mitte nii triwiaalne ei oleks. Meil peaks leiduma kirjastaja, kes seks waliku tema esseedest kokku oskaks põimida.

L.

Täna

Neljapäewal, 3. nowembri

Tallinn (408). Kell 18.30: F ei ettekanne. 19: päewaaudiset „Madame Butterfly", Puccini o kanne „Estonia" teatrist. Ooper Wismar.

Helsingi (375). Kell 12: par footolaulud, uudised, ceg, ilm. tund. 19.10: tõned (U. Suomela oinio) ja footolaul (R. Lindholm balalaika (Ivan Purkin). 20.50: 21.45: uudised.

Stokholm (454,5). Kell 19: k sta. 22.40: kammermuusika.

Oslo (461,5). Kell 18.55: kontse wiiulu- ja klaverikontsert.

Riia (526,3). Kell 20: sinfoo sert.

Moskwa (1450). Kell 15: p algkursus. 16.20: raadiotehnika lõhkefed kaitsed. 17.15: ajakirjand „Dubrowski", ooperi ülekanne. 19: ajalooline kontsert.

Warssaw (1111). Kell 13: gr 21.30: õhtukontsert.

Berliin (483,9). Kell 18—1 muusika. 21.10: operett „Ma 23.30: tantsuõpetus, lõpuks tant

Wiin (517,2 ja 577). Kell 17 sert. 21.05: „Üks päew paradiisi kaline teos. Eysleri muusika.

Tallinna

Pealinnalaste õudu

Torm segas isegi uncra

Teisipäewa õhtul tabas Ta selle ümbrust järjekorraline t See kestis terwe öö ja oli mii gew, et isegi elaniikudel uner gas ja öö õudseks tegi. Tuul linna ja selle ümbruses mitme plangud ja aiad maha, purus jade katused, kiskudes sealt kiw pappi alla. Ka on paljudel ra tennid purustatud.

Ühenduses sellega tõusis n oma harilikust seisukohast k kõrgemale, kiskus ranna ümb lapaadid ankrutelt lahti ja need kiwide otsa puruks.

Tallinna linna ar rikastub.

Haridusministeeriumi ko on Tallinna linna arhiiwile tud Tartus riigi keskarhiiwis Tallinna arhiiwaalisid üle tu

Ülestoodawate esemete hul dumad Tallinna raadi p 1801—1830 aastatest. Nee Wene ajal kogu raadi proto ringkonnakohtu juure, kelle nad jäidki. Ringkonnakohtu h lemisel 4. märtsil 1917 hän arhiiwaalidest, muuseas wan salu arhiiw. Tallinna raadi lid päästeti aga peale mõne

Loodetawasti tuualse ka gi hiiw Tallinna linna arhiiwi

Kõige uuem uudis

Nõmme ambulan rohkesti abitarwi

Nõmme linnawalitsuse ambul hiljuti linnawalitsuse juures ma on lühikese aja kestel rohkesti olnud. See näitab, et ambulant wilist oli, eeltätt aga just lehwe nikkude tõhile, kellele arsti juu nende kõrgete tasside pärast ras Soowitaw oleks, et ambulantsis närwi, hamba, kõrwa, silma ja arstid esitatud olekſid.

Linna apteeki, mille awamise käimas, loodetakse nagu kuulda, enne, siis eelolewa kuu alguſ aw

Töderakonna kooswiibimise

on linnawolikogu koosolelu pärast pealt reede, 4. now. õhtu peale eb

Igaüks, kes päewapildi asja tegemist teeb, jõuab tõlusel sis, kui ta lugenud o

J. ja P. Parikas'le raam

Fotograafia õpera

eine tõlendatud trükk, 127 Hind 300 mrk. ja

Wäike foto-amat

Hind 45 marka.

Tõlelik õpetus foto-asjandus igakülgsete näpunäidet

Kes meile raamatute hinna r markides ära saadab, sellel takse raamatud äri kulul po wälja.

K-ü. „Rahwaülikool" ja kirjutusmaterjali-kauplus nas, Jaani t. 6, Krediit Panga m Harju tän. 48. om 1 majas.

w lõpulikult moodustatud.

kus ja teaduslik au.

uri ajajärku.

tatud suurim rahwusl. teaduswara, mil-
lel kaaluw tähtsus rahwusl. maailma ees.

Suurim, tähtsaim ja wäärtuslikum on üle 100-köiteline Hurda kogu massiwses nahkköites. Kogu wõtab oma alla kaks suurt kappi. Kolmandas kapis seisab 62.000-leheküljeline prof. Eiseni kogu, mis lahtiste leheküljegede järele on korraldatud kastidesse. Selle järele suurem waranbus on dr. Kallase korraldusel 1904—1915 a. muusikameeste ja üliõpilaste poolt korjatud Eesti üliõpilaste seltsi rahwawiiside ja laulude kogu. Selle kogu peawäärtus on rahwawiisid ja 13 tuhande laulu sõnad.

Iseseiswuse ajal on haridusministeeriumi toetusel üliõpilaste ja stipendiaatide poolt korjatud Eesti wabariigi ehk n. n. E. W. R. kogud, mis samuti teiste kogude lähedusse paigutatud. Wilmases eraldi kapis on prof. Andersoni lastelaulude kogumik.

Wiis kultuuri järku.

Eesti sõnalise rahwaluule kogumine meil sünnitab õieti wiis ajajärku Eesti kultuurilooS.

Kõige wanem — estofiilide ajajärk Rosenplänteristi Knüppseri ja Reusini on oma töö tulemused warjule pannud Eesti õpetatud meeste seltsi, kust aga need lõhemal wõimalusel Eesti rahwaluule arhiiwi deponeeritakse.

Estofiilidele järgneb Kreutzwaldi ja Fählmanni „Kalewipoja" eellugu, mis iseloomustab teise ajajärgu.

Tõsedaim on „wanawara ajajärk Eesti kultuurilooS", mis algab ärkamisaja järel. Sellest ajast, 1880—1900 aastani, on meile kõrgewäärtuslikuks pärandusels J. Hurda ja prof. Eiseni kogud, mille hankinud 1000 korrespondenti üle maa.

Majanduslise tõusu ja eduerakonna iseloomustatud ajal loodi dr. Kallase kogud — nimelt 1904—1915 aastani.

Iseseiswuse päewil korjati E. W. R. rahwaluulekogud. Eel aga on uued ajajärgud, wõib olla weelgi tõotawamad ja kultuuririkkamad, kuna energilisteese kätesse on tegutsema pandud rahwaluule kogumise ning selle teadusliku ümbertöötuse ajutus — Eesti rahwaluule arhiiw. Kui aimult selle enesest selget määratumat tähtsust walitsus ja seltskond wäärilisselt hindaks.

Wäikses Aegwiidus miis wargust ühe ööga.

Öösel 31. okt — 1. nov. on Aegwiidus wiies kohas toime pandud warguSi. Ära on warastatud jalgratas, kasukas, pesu, moostpurke ja kamm.

Politsei juurdleb warguSt.

Warguste annawad sõõdsat pinda pilkased pimedad ööd.

geltnägemist. Seda ei anna iseenesest weel üksi palehigi, ka kõige eeskujulikuma metoodi järele walatud. Ja wastuokja — ajalooline töö wõib metoodiliselt longata, kuid olulisselt silgawamale ulatada, kui seda kõige agaram erudiit jaksaks. Waimukad eksitused on tihti palju huwitawamad ja õpetlikumad, kui labased triwiaaltööd.

Nii Renan, kui Taine olid õiguse pärast „dilettandid" — asjaarmastajad, kelle ketserluse peale kaasaegsed „kutselised" üle õla waatasid. Aga nende dilettantism püsib praegugi, kuna kutsutud ja seatud kutselised asjatundjad ommugi arhiiwide tolmusse unustatud.

Liig wara, wõi liig hilja tulnud, pidi Dr. Luiga paratamatalt meie seltskonnas üksi jääma. Ma ei tunne kedagi teist, kes kogu meie eluga nii pinnedalt oleks kaasa elanud, aga ka ühtegi teist, kes seal ise nii erakuks — eremiidiks jäänud. Ta tundis ise oma seisukorra dramatismi ja oli näha, kui wäga ta wahel selle all kannatas. Aga ehk ta närwid küll wahel soowida järsid, oma iseloomus jäi ta alati tüsedalt mehiseks, nagu tõse ja mehine oli tema kogu.

Dr. Luiga sarnast ei näe meie nii pea. Igka triwiaalsuse wastane, olla ta ära keelanud pärge oma hauale toomast. Tema waim wäärib jäädawamat pärga, mis mitte nii triwiaalne ei oleks. Meil peaks leiduma kirjastaja, kes seks waliku tema essеedest kokkuõsfaks põimida. L.

Tänane raadio.

Neljapäewal, 3. nowembril.

Tallinn (408). Kell 18.30: Felix Moori ettekanne. 19: päewaundised. 19.30: „Madame Butterfly", Puccini ooperi ülekanne „Estonia" teatrist. Ooperi juht A. Wisman.

Helsingi (375). Kell 12: panga kursid, spordiuudised, uudised, aeg, ilm. 18: lastelaud. 19.10: lõned (U. Suomela ja V. Suomio) ja soololaul (R. Lindholm). 20.20: balalaika (Ivan Puhkim). 20.50: orkester. 21.45: uudised.

Stokholm (454,5). Kell 19: kerge muusika. 22.40: kammermuusika.

Oslo (461,5). Kell 18.55: kontsert. 21.30: wiiulii- ja klaverikontsert.

Riia (526,3). Kell 20: sinfoonia kontsert.

Moskwa (1450). Kell 15: psühholoogia õigkurtsus. 16.20: raadiotehnika kursus, üliõpilased lähed. 17.15: ajakirjandus. 18.55: „Dubrowski", ooperi ülekanne. (675) Kell 19: ajalooline kontsert.

Warssaw (1111). Kell 13: grammofon. 21.30: õhtukontsert.

Berliin (483,9). Kell 18—19: wana muusika. 21.10: operett „Mädcotchen". 23.30: tantsuõpetus, lõpuks tantsumuusika.

Wiin (517,2 ja 577). Kell 17.15: kontsert. 21.05: „üks päew paradiisis", muusikaline teos, Eysleri muusika.

Budapest (555,6). Kell 18: muusikamuusika. 23.30: muusikamuusika.

Pariis, (458). Kell 15 ja 22: kontsert (1750) Kell 22.30: kontsert.

London (361,4). Kell 15—16: grammofon. 17: palaretus Westminstri abbeis. 18 ja 18.30: kontsert. 19: orel. 20: F. Andersoni kabareemuusika. 21.45: ballaadide kontsert. 23.35: warietee. 0.30—2: tantsumuusika.

Daventry (491,8). Kell 17: sinfoonia kontsert. 18.30: kontsert. 20.45: tantsumuusika. 22: ooperiballaad „The Waterman". 22.55: koomiline ooper „The blue Peter". 0.15—1.15: sõjawäemuusika.

Reedel, 4. nowembril.

Tallinn (408). Kell 18.30: Friedebert Tuglas, lõneleb Juhan Liiwisti. 19: päewaundised. 19.30: Peeter Tšaikowski helilöödе õhtu. Fantaasia ooperist „Eugen Onegin. Süit balletist „Luikede järw". Solistid: pr. Helmi Einer ja Aleksander Arder, laulawad duette. Fantaasia ooperist „Jolante". Eleegia 2. Solist: Hugo Schütz, wiiul. Andante keelpillide kwartetist. 21: Tallinna rahwaliikoolide segakoori kontsert P. Wetriku juhatusel. Laulawad Mart Saare laule.

Tallinnast.

Pealinnalaste õudne öö.

Torm segas isegi unerahu.

Teisipäewa õhtul tabas Tallinna ja selle ümbrust järjekorraline tormihoog. See kestis terwe öö ja oli miiwõrd tugew, et isegi elanikkudel unerahu segas ja öö õudseks tegi. Tuul paiskas linna ja selle ümbruses mitmes kohas plangud ja aiad maha, purustas majade katused, kiskudes seal kiwe ning pappi alla. Ka on paljudel raadio antennid purustatud.

Ühenduses sellega tõusis mere wesi oma harilikust seisukohast kuntawalt kõrgemale, kiskus ranna ümbruses kalapaadid ankrutelt lahti ja paiskas need kiwide otsa puruks.

Tallinna linna arhiiw rikastub.

Haridusministeeriumi korraldusel on Tallinna linna arhiiwile luba antud Tartus riigi keskarhiiwis olewaid Tallinna arhiwaalisid üle tuua.

Ületoodawate esemete hulgas leiduwad Tallinna raadi protokollid 1801—1830 aastatest. Need nõutii Wene ajal kogu raadi protokollidega ringkonnakohtu juure, kelle arhiiwi nad jäidki. Ringkonnakohtu hoone põlemisel 4. märtsil 1917 häwines osa arhiiwaalidest, muuseas wana Haapsalu arhiiw. Tallinna raadi protokollid päästeti aga peale mõne erandi.

Loodetawasti tuuakse ka gildede arhiiw Tallinna linna arhiiwi juure.

Kõige uuem uudis on

Nõmme ambulantsil rohkesti abitarwitajaid.

Nõmme linnawalitsuse ambulantsil, mis hiljuti linnawalitsuse juures majas awati, on lühikese aja kestel rohkesti tarwitajaid olnud. See näitab, et ambulants hädatarwilik oli, eeltõtt aga just kehwemale elanikkude kihile, kellele arsti juure käigud nende kõrgete tasside pärast raskeks läksid. Soowitaw oleks, et ambulantsis ka nagu närwi, hamba, kõrwa, silma ja kurgu eriarstid esitatud oleksid.

Linna apteeki, mille awamiseks eeltöö käimas, loodetakse nagu kuulda, kui mitte enne, siis eelolewa kuu algul awada.

Tööerakonna koosoleku õhtu

on linnawolikogu koosoleku pärast kestnädala pealt reede, 4. nov. õhtu peale edasi lükatud.

Igaüks, kes päewapildi asjandusega tegemist teeb, jõuab täiusele ainult siis, kui ta lugenud on
J. ja P. Parikas'le raamatuid:
Fotograafia õperaamat
eine täiendatud trükk, 127 pildiga
Hind 300 mrk. ja
Wälke foto-amatöör
Hind 45 marka.
Täielik õpetus foto-asjandusest ühes igaküigsete näpunäidetega.
Kes meile raamatute hinna rahas ehk markides ära saadab, sellele saadetakse raamatud ära kului posti kaudu wälja.
K-ü. „Rahwaülikool" raamatu- ja kirjutusmaterjali-kauplused Tallinnas, Jaani t. 6, Kredit Panga m., tel. 6-66 Harju tän. 48. om. majas, tel. 24-49

Linasest käsitööde asjus.

Siiri linasest riidest lauapesu walmistajad on wiimasel ajal ülekormatud tellimistega Ameerikast, kus peenikesed linasest laudlinad ja lauapesu jälle moodi asjaks kujunemas.

Näib, et meil peale willaste kodukäsitööde propageerimise ka linatöödele suuremat tähelpanu peaks antama, kuna meil wist wõimalik oleks kodumaa tooresainest edaspidi ka peenemaid lõngu ja riideid walmistada, milledest jälle maitserik. uhkusasju wõiks walmistada wäljawooks ehk huwireisijatele müügiks kodumaal.

Üüriautode liigrohkus Tallinnas?

Üüriautode arw Tallinna platsidel on kaswanud ameerikaliku kiirusega ja juba hoiatatakse ette sellel alal liig terawa wõistluse tagajärjel hulgaliSi pankrotte. Tehakse koguni ettepaneiteid linnawalitsusele, miks ei ole üüriautode arwu ülemäär kindlaks määratud ja. Tõendatakse, et autosõit Tallinnas olla odawam kui kusagil mujal laias maailmas.

Linnawalitsuse wastawaik osakondadelt aga kuuleme, et üüriautode liigrohkusest weel wara on rääkida. Omal ajal ulatas Tallinnas sõiduwoorimeeste arw üle 700; nüüd on nendest järele jäänud waewalt 250 ümber, kuna asemele on tulnud üüriautosid 350 ümber, nõnda siis mõlemat liiki sõidukid awalikuks tarwitamiseks 600 ümber. Mis puutub eriti üüriautodesse, siis wõib nende liigrohkusest küll rääkida sõdalinna seisuplatsidel, kuna aga linna äärte osade seisukohtadele üüriauto weel ei ulata. Samuti on ees weel küllalt laialdane pind üüriautode tarwitamise rahwalikumaks saamiseks.

uus paberossi tubak

Kui lähewad aksjonile warandusela tsikute poolt täies ulatuses järelmaksu peale omandatud üüriautod, siis ei ole see üllatus; oleks ju meeletu kasu, sõdurahast ühe ehk kahe aastaga taja teenida poolemiljoniline sõidu.

Nõmme maletajad kaotawad turniiri.

Nõmme maletajate selts, mis läinud aastal ellu kutsuti ja mille ümber hulk maleõpru kogunud, kawatseb lähemal ajal õpruswõistlusi ja turniire korraldama hakata.

Selts sai neljapäewal omale restoraan „Silwa" majas uued ruumid. Esimene suurem koosolek ja nõupidamine seltsiliikmete ja asjast huwitatute wahel peetakse ära eelolewal reedel kell 7 õhtul.

Selts esimeheks on kino „Soleili" omanik O. Nudi ja tema abiks linnawalitsuse sekretär Malkus.

Robert Soetensi

wiiulikontsert „Estoonia" kontsertsaalis eksmaspäewal, 7. nov. s. a.

Robert Soetens on sündimise poolest prantslane, kuid pärit Belgiast. Ta lõpetas Pariisi konserwatooriumi esimese auhinnaga. Robert Soetens on sõlstina osa wõtnud suurematest sinfoonikontsertidest Pariisis, Belgias, Londonis, Itaalias, Hispaanias ja Skandinaawias. Igal pool on menu olnud suurepärane ja kritika kiitew. See, mis ülatab kunstnikus, on tema muusikalise temperamendi tõud ja mitmekülgsus.

Nõudke
A. Le Coq'i
Porterit
Saadawal kõikides oma kui ka teiste õlewabrikute ladudes ning weinikauplustes.

Tallinna turg kesknäd. 2. nowembril.

Lihaturg wäga rikkalik; rohkesti ka tapetud kodu- ja metsalindusid, ning kanamune.

Leiwa- ja miljaturg: rukkileib 7½—8½ marka nael, peenleib 12—14, sepik 14—16, sai 16 kuni 25 marka nael. Rukkijahu 350—380 marka puud, 10—11 marka nael, Omamaa nisujahu 16—18 marka nael. Ameerika nisupüül 20—24 marka nael. Obrajahu 15, odratangud 15—17 marka nael. Kaerad 290—300 marka puud.

Lihaturg: Terwete loomade wiisi ostes — sealiha 34—30 marka nael, lambaliha 22—26, wasikaliha 25—30, loomaliha 16—30 marka nael. Wäikesel wiisil ostes sealiha 42—46, seapekk 50—55, searasw kuni 70, lambaliha 28—33, wasikaliha kuni 35 ja loomaliha 25 kuni 40 marka nael. Suitsusink 60—85, keedusink 85—100 marka nael. — Terworst 40—60, maksaworst 45—70, suitsuworst 110—150 marka nael.

Kalaturg: Wärsked räimed 16—18, kilud 7—8 marka nael. Soolatud räimed 15, kilud 10—15 marka nael. Heeringad 15—30, haugid 23—25, siiad 40—45, ahwenad 20—30 marka nael.

Piimasaadused: Lauawõi 120—130, köögiwõi 105—120 marka nael. Rõõskpiim 18—20, hapupiim 8—10 marka tooP. Rõõskkoor 115—120 marka liiter, hapukoor 45—60 marka nael. Kohupiim 17—20 mk. nael. Hollandi juust 60—85, Shweitsi juust 80—100 marka nael.

Aia- ja juurwiljaturg: Kartulid 120—130 marka tsetwerik, 6—7 marka tooP. Kapsad wärsked 3—4 marka nael, 100—130 marka puud. Hapukapsad 8—11 marka nael. Kaalid 3—4, peedid ja porgandid 4—5 marka nael. Tomatid 15—30 marka nael. Sibulad 10—12 marka nael, 15—25 marka tooP.

Kanamune rohkesti, maksawad 18—22 marka paar.

Wäga palju tapetud kodu- ja metslinde, mispärast hinnad alanenud. Tapetud hanid maksid 45—50 marka nael. Tapetud kanad 100 kuni 230 marka tükk; kanapojad 70—150 marka tükk.

Ounu müügil keskmiselt, maksawad 250—400 marka tsetwerik, 40—60 marka karnits, 15—30 marka tooP.

Teater

„Estonia" teater.

Täna „Madam Butterfly"
Esietendusel hiilgaw edu.

Täna tuleb Puccini ooper „Madam Butterfly" teist korda. Hiilgaw edu, mis osaks sai esietendusele, rikkalikud lilleannetused tahele peasolistile, liigutuse pisarad publiku silmis — see kõik lubab sellele ooperile meie lawal ennustada kõige paremat tulewikku.

„HAVAI"
1/4 nl. mk. 130.—, 1/8 nl.
mk. 65.— karbis.

Päinõ Sola Tallinnas.

Külaskäiguetendused „Estoonias".

Tetsipäewal saabus Tallinna hr. Päinõ Sola, et siin „Estoonia" teatri juhatuse kutsel esineda terwes reas ooperites ja lawastada Meriканto ooperi „Elina surma". Esimest korda kuuleme naaberrahwa suurimat lawakunstnikku sel puhul pühapäewasel „Padaemanda" etendusel, millega kokku langeb ka ooperi muusikajuhi Raim. Kulli wiieteistkümne-aastase muusikalise tegewuse pidulik mälestamine „Estoonias".

Sinfoonialontsert „Estoonias".

Pühapäewal kell 12.

Teisele sinfoonialontserdile, mis Raim. Kulli juhatusel ja Peterburi lauljanna Viktoria Korowina kaastegewusel korraldatakse „Estonia" kontsertsaalis pühapäewal, kell 12, on pääsetähtede eelmüük teatrikassades awatud.

„Rahwateater."

Neljapäewal, 3. nowembril s. a. kell 8 õhtul — üldhindadega a 15 marka „Ristitegijad", rahwatükk laulubega 5 waatuses. Tegew kogu näiteseltsiond.

Laupäewal, 5. nov. s. a. kell 8 õhtul esietenduseks „Salapolitseinik", kriminaalnäit 8 waatuses. Lawastaja Al. Kleius.

„Madam Butterfly."

Puccini populaarne ja wõib olla parim ooper „Madame Butterfly" tuli „Estonias" esietendusele peaasjalikult noorte lauljate loosseisuga. Nimiosas esines O. Torokoff-Tiideberg, kes juba warem Tartus „Wanemuise" laval selles ooperis on üles astunud. Noor lauljanna tundis ennast siin täiesti wabalt ja andis wäikese „proua Liblika" südamliigutawa kuju, wäljendades tugewalt oma kannatusi, mida ta merewäe leitnandi Linkertoni kergemeelsuse tõttu läbi elama peab. Lauljanna metallrikas hääl kõlas keekord peenelt ja paenduwalt nõtkästi tõõrikistel kui ka dramaatilistel momentidel; juba esimese waatuse lõpul hiilgas ta mõjuwalt wõetud kõrge „do"-ga ja teises waatuses laulis ta oma kuulsa aria sügawa tundmusega nii, et publik seda suurte riduawaldustega wastu wõttis. Peale seda anti temale ülekõrwid ja ooperi traagilise lõpustseeni järel, mida lauljanna mõjuriikalt läbi wiis, oli tal wäga hea edu. Pr. Torokoff-Tiideberg-iga samuti kui ka teise ooperi kangelase A. Wismanniga (Linkerton), kes ühtlasi ka „Madame Butterfly" õnnelikuks lawastajaks oli, on „Estonia" teater kahtlemata kaks tõesti tubli jõudu suurde wõitnud. Tenor A. Wismann meeldis oma loomuliku mänguga ja kena häälega, mis weel wõib olla täiesti wäärawõrenemud pole, sellest hoolimata, et Linkertoni osa on wähem tänulik, kui Puccini teiste ooperite tenoripartiid, nagu „Toscas" ehk „Boheemis." Täiesti rahuldas Ameerika konsuli Sharpleesi osas K. Wiitol, kes hästi läbimõeldud tüüpi kujutas, awaldades wastawat miimikat ja, nagu ikka, wäga selget diktsiooni oma laulus, mis üldse selle ooperi deklamatsiooni stiili juures wäga tähtis on. Teised osad olid kõik wähemad ja ofsatähtjad, nagu H. Juwiskon (teenija Suzuki), J. Loo (Kate Linkerton), S. Hermann (kommissar), N. Suursõõt (onu Bonze) j. t. aitasid kõik korralikule ansamblile kaasa. Kitduwäärilise oli koori õrn ja eneleoluriikas laul, samuti nagu orkestrimäng R. Kulli juhatusel, kes Puccini omapärase ja huwitawa muusika selle eksotiliises karakteris piiudis wastawalt edasi anda. Dekoratsioonid (A. Tuurand) ja lostüümid olid eht Jaapani waimus. A. Lemba.

„Riigi Teataja" 2. nov. numbris (97) on ilmunud Riigikogu poolt 11. okt. wastuwõetud eradõppeasutuste seadus ja sisemministri täiendus perekonnaseisu seaduse juhtnõõridele.

Korterihädalistele ühetaaliste korterite ehitamisega

Juurdewee tänawale tegi linna ehitusosakond neli päewil august. Ehitatakse linna kolm ajutist elumaja (barakki), igas 12 ühetaalist korterit. Seega saawad korterit kokku 36 perekonda, esimeses joones need, kes lahtuotsusega senisest korteritest wälja tõstetud.

Kui linnad wähegi lubawad, siis tahetakse nende elamute ehitus weel käesolewal aastal lõpule wiia.

Hea maitse, ilus wärw.

A. Kitzbergi mälestusõhtu eeskawa.

Täna õhtul kl. 8 „Estoonia" kontsertsaalis Tallinna kirjanduse seltsi korraldatawa A. Kitzbergi mäleestusõhtu eeskawa on lõpulikult kujunenud järgmiseks:

1) Prof. A. Topmann orelil Griegi „Ase surm." 2) Haridusministri J. Lattiku lõne. 3) Fr. Tuglas: ülewaade A. Kitzbergi elust ja loomingust. 4) Pr. H. Gleser: deklamatsioon A. Kitzbergi teostest. 5) H. Laur: deklamatsioon A. Kitzbergi teostest. 6) Pr. Lepp-Kirschbaumi lõne: „Mälestuseks". 7) H. Lauri deklamatsioon. 8) Pr. H. Gleseri deklamatsioon. 9) Ed. Hubeli lõne: „Libahundist". 10) Prof. A. Topmann orelil: Maasalo „In Memoriam".

Piletid 50—100 margani saadawal „Estoonia" kassades.

Muuseumi loterii miljonär.

Nagu Pärnust kuuleme, on Tallinna Eesti Muuseumi loteriipõhega 1 miljon marka wõitnud adwokaat E. Willmann.

Tulekustutusainete demonstreerimine.

Prantsuse kustutaja andis rahuldawaid tagajärgi.

Teisipäewa õhtul korraldas A. B. Holmquist Weneturul Prantsuse Bouillon Iveres wabriku tulekustutusainete „Knock-out" demonstratsiooni. See andis rahuldawaid tagajärgi.

Turuplatsile oli üles laotud kaks puuriita, üks suurem, teine wähem.

Prantsuse õeluuri manilieks
suures wallkus odavasti saadaval
A-s. „Ladus"
Wanal tänav 4, kõnetraat 28-08

„Casanova" juhtumusrikas elu.

1760. aasta. Casanova elab Weneetsias, kus uhked paleed peegelduwad kanalite tumedas wees. Ta sipleb wõlgades ja annab kohtupristawile ühe wõla tasumiseks muskakunsti õpperaamatu. See satub „Adria mere kuningannat" — Weneetsiat — walitseva kõrgi ja halastamatu Kümne Nõukogu kätte. Wahepeal on Casanova jõudnud sattuda tülli riiklikudel ülesannetel Weneetsias wiibiwa Wene würsti Orlowiga ja enda armukesteks meelitada kõrgemate aristokraatide naisi. Mehed saawad sellest teada ja nõuawad Casanova surma. Kümne Nõukogu mõistab ta surma kui nõia ja abieluriikumisele awatleja. Temale saadetakse muuskurid kannule ja ta põgeneb Austriasse, teel läbi elades hulk kirjuid awatüüre.

Ka Austrias läheb pind ta jalge all palawaks ja ühe Prantsuse rätsepa saatel läheb ta Wenemaale, kus wõidab keiser Peeter 3. naise Katarina kuldame ja pääseb keisrikotta. Siin elab ta kaasa Wene keisrikoja muinasjutulikult uhket ja kirjut elu, jäädes truuks oma armastusawantüüridele. Katarina 2. saab keisrinnaks ja lähendab Casanova woelgi endale.

Kuid Casanovat meelitawad kodulinna Weneetsia lagunud ja kirjudkarnewalid. Oma armukese saatel pöördub ta tagasi Weneetsiasse, elab siin kaasa joowastawa karnewali, kuid äratuntuna ja nuuskurite poolt tagaotsuna peab uuesti põgenema — wastu uutele juhtumistele ja awantüüridele.

Wähem riit kustutati käsi-tulekustutajaga, mis wälisi. pikerguse pange kujutine. Suurema riida kustutamiseks tarwitati kahel rattal ajutwat waadi kujulist kustutajat, millest wooliku laudu wahu tawlist ainet tulele lasti ja see edukalt kustutati.

Selle kustutusabinõuga wõib edukalt kustutada nii kõike weega kustutawaid tulekahjusid, aga weel ka teisi, nagu bensiini ja muude õlide seetsiid, millede kustutamist samuti demonstreeriti.

Hägus pakkimiswiis.
A-S. ASTORIA.

Wargused Petserimaal täies hoos.

Puhastatakse aitu.

Öösel wastu 30. sep. oli Irboska alewikus elutsewa Wassili Lestschinsky koridoris toime pandud suurem murdwargus ja ära wiidud mitmesugust majapidamise kraami ligi 10.000 marga wäärtuses.

Sama päewa öösel on Wilo wallas, Suure-Berezinjuki külas Arsenja Mähali lukustatud aidast ära wiidud mitmesugust riidekraami, ligi 9000 marga wäärtuses.

Hiljuti warastati Petseri walla Nudretsowo küla peremehe Peeter Nutrest elumaja alt keldrist linu. Waras ofutus olewat sama küla mees Stepan Walge, kes wastutusele wõeti.

Salahuslinе kuur.

Eile öösel kella ½1 ajal kõlas Tatari tän. nr. 20 maja kõhal tugew rewolwripauk ja kuul lendas nr. 20 majas elutsewa Romann S. korteri aknast sisse, tungides toa seina.

Kukkus käeluu pooleks.

Teisipäewal kukkus Wase tänawal elutsew Anette Sild, S. Tartu maanteel maha ja murdis wasaku käeluu. Politsei wiis wigastatu haigemajja.

Autojuhid peksid woorimeest.

Woorimees Aleksander K. kaebas politseile, et auto nr. 2302 ja nr. 2320 juhid on temale S. Pärnu maanteel kallale tungenud ja teda ilma mingisuguse põhjuseta peksnud.

Wastutaw toimetaja T. Tomp.
Wäljaandja Kirjastusühisus „Waba Maa".

Merekindluste wäeosadele, kes osa wötsid surnud

major Ernst Kogger'l

laiba ärasaatmisest keskhaigemajast Balti jaama, merekindluste juhatusele, Suurupi ja Aegna ohwitseride kogudele, Suurupi komendantuurile ja iseäranis major **Freimannile** tema lahke abi ja korralduste eest wenna saatmisel keskhaigemajast Tartu Maarja surnuaiale ütlewad

südamlikku tänu

kadunu wennad ja õde.

Tõrwa Wabat. Tuletõrje Selts

annab wälja 12. now. s. a. kell 6 õhtul

alkoholilise einelaua

pidamise õiguse seltsi ruumes, enampakkumisel. Kautsjon tarwilik. Seltsil jääb õigus ka mitte enampakkujale anda. **Juhatus.**

Kasulikku kuiva kasepuu küttematerjali müüb

A.-S. „DWIGATEL"

hinnaga 18 mk. puud.

Tellimisi wõetakse wastu **tel. 20-70.**
Kättetoimetamine wagunitega, autodega ehk koormatega arwestatakse oma hinnaga.

Müüakse

awalikul suusõnalisel enampakkumisel, kohemaksetawa raha eest,

mitmesug. põllumajanduslist inwentaari

Pärnumaal:

1) Kaelaste as. 14. nowembril s. a. kell 10 hom. 1 hob. reha — alghind Mk. 1500.—, kahe hobuse wanker — alghind Mk. 1500.—, laialtkülwimasin — alghind Mk. 2000.—, 4 raud äket — alghind Mk. 400 ja 80 paari wiljawärawaid — alghind Mk. 450.—
2) Libaste asunduses 14. now. s. a. kell 14 p. rohuniitja — alghind Mk. 5.500.— ja reaskülwi masin — alghind Mk. 4000.—
3) Kärgu asunduses 15. now. s. a. kell 10 h. wiljawakk, 1 paar trenga ja 4 lehma katti.
4) Kõnnu as. 15. now. s. a. kell 13 p. 4 zikk-zakk äket.

Lähemaid teateid saab Wändra ringkonna riigimaade walitseja kantseleist — Wändra alewis.

Wõrumaal:

1) Wastse-Koiula as. 29. now. s. a. kell 12 p. kartuliwõtmise masin, ratasader, kultiwaator ja hobuseriistu.

Lähemaid teateid saab Wõru ringkonna riigimaade walitsejalt — Wõru linnas Wabaduse tän. nr. 6.

Maakorralduse ja metsade peawalitsus.

Maailma kuulsaid „Saaba"

raadioaparaate

ja nende osi **müüb odawasti,** soowikorral ka **osamaksuga** soodsat tingimustel

A-s. Brommeter & Ko.

Lai tänaw nr. 5.

ROOTSI

kõrgeheaduses

KATUSEPLEKKI

ja musta raudplekki rask. 9—40 naela leht saadawal soodsate hindadega

K.-m. W-d. KIMBERG

Tallinn, Rüütli tänaw 4. Kõnetr. 18-07.

Soome

Juitsu-

(mais- ja mahorka)

paberit

igal arwul odawalt soowitab

K-ü. Rahwaülikooli

raamatu- ja kirjutusmaterjali kauplus Tallinnas, Jaani tän. nr. 6, Krediit Panga majas, telefon 6-66.

Estonia teater

Neljapäewal, 3. nowembril
Kell ½8 õhtul
2. korda

„Madam Butterfly"

Puccini ooper 2 waatuses, 3 pildis.

Reedel, 4. nowembril
kell ½8 õhtul.
4. korda

„Viktooria"

Maughami lustmäng 3 waat.

Ilmandatud hinnad.

Rahwateater

Neljapäewal, 3. nowembril
kell 8 õhtul

Üldhindadega à 15 mk.

„Ristitegijad".

Rahwatükk lauludega 5 w.

Laupäewal, 5. nowembril
Kell 8 õhtul
ESIETENDUSEKS

„Salapolitseinik"

Kriminaal nali 3 waatuses.

Tants.

Pühapäewal, 6. nowembril

„Karnewal-ball"

Kirewa kawaga.

„Rahwateatri" saalis.

Wälke Tartu mnt. 25. (Wanas „Estonias").

Reede, 4. now. s. a. köneleb **Aleks Jürgens** aine üle:

„Puhk Lutherlus ja protestantism Ew. Lutheri usu kirikus".

Algus kell 7 õhtul.

Sisseminek wabatahtlise maksu eest. Läbirääkimisi ei ole.

Tallinna Töölisteater.

Hooaja awamine

Laupäewal, 5. now. s. a.
SAKSA TEATRIS

„Õpetaja Bubus"

A. Faiko komöödia 3 w.

Draamastuudio tegelaste ettekandel, A. Lauteri lawastus, A. Tuurandi dekoratsioonid.

Algus kell 8 õhtul.

Pääsetähed ühes riieteholuga 75, 50 ja 25 mrk. eelmüügil teatrikassas k. 11—1 ja 5—8.

Puhkepäewal, 6. now.
Kino „REKORDIS"
(end. Passhas, Wiru t. 4).

Hommik-Kontsert.

Esinewad: Sümfoonia orkester, puhkpillide orkester, segakoor, meeskwartett, solistid.

Algus kell 11 hommikul.

Pääsetähed a 25 mrk.

Õlgi

vajatakse 200 puuda. Pakkumised kirjalikult, Balti Puuvilla vabrik, Kopli tänav 21

---

2. now. kadus Pärnu m.

autoratas

ühes kummiga 895×135. Ausat leidjat palutakse ära anda waewatasu eest Märjamaa omnibusile ehk teatada S. Ameerika tän. 43—1.

Suured limonadiwabriku

ruumid

wälja anda kaubanduse-tööstuse ehk ladu jaoks. Ligemat Tallinn, Heina tän. 23

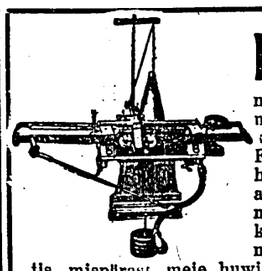

Kuldaurahaga

nagu alati, krooniti ka wilmasel Wiljandi näitusel kudumismasinad „CLAES & FLENTJE" wabrikust, Mühlhausenist, mis weel kord allakriipsutab nende masinate häid omadusi. Eriti kudumismasinate juures on nende igakülgne headus tähtis, mispärast meie huwitatutele soowitame nimelt **„CLAES & FLENTJE"** masinat osta, sest ainult nendel on kõik nõuetawad head omadused olemas. Ümberkäim. õpetus maksuta! Järelmaks wõimaldatud!

LIER & ROSSBAUM,

Tallinnas, Wiru tän. nr. 7, telefon 27-84.

Warustuswalitsuse Intendantuuri osakond ostab suuremal arwul

herneid.

Kirjalik wõistluspakkumine on 17. nowembril s. a. kell 11 Tallinnas, Pagari tn. nr. 1, tuba 7.

Pakkumise kindlustuseks tuleb maksta kautsjoni.

Lähemaid teateid ostutingimiste kohta antakse sealsamas igal äripäewal kella 10—13.

Intendantuuri osakond.

Tallinna linnakooliwalitsus

wajab

linna I tütarlaste gümnaasiumile

juhatajat.

Soowiawaldused ühes eluloo ja senise tegewuse kirjeldusega ning 20 mk. tempelmargiga palutakse esitada linnakooliwalitsusele (Nunne t. 2) hiljemalt 10. nowembriks s. a.

Kooliwalitsus.

Teatame oma lugupeetud ostjaskonnale, et meie raamatu- ja kirjutusmaterjali-kauplus

Harju tän. 48,

oma majas,

on publikule alati

kirjutuslaud

mitme tooliga

tasuta tarwitada.

Samuti oleme seal ostjaskonnale wastutuleku mõttes wähemal määral

post- ja tempelmarkide

müügi avanud.

Lootes, et meie ärisõbrad seda soodustust kasutamata ei jäta, jääme kõigile teenistuswalmis olles

Austusega

K-Ü. RAHVAÜLIKOOL

Suures walikus

söögi- ja magamistoa sisseseadeid,

saalimööbleid, nahast kabinettmööbel, Türgi diiwane, kuschette, üksikuid puhweteid, riiete- ja pesukappe, igasugu laudu, toalette, Wiini toole, põrandawaipu, pilte ja kõiksugu mahagonimööbleid

Pikk tän. 30. **N. SOKOL'i** mööbliäris, kõnetr. 32-69.

Austraaliasse sõitjad,

palutakse oma aadress üles anda ülitähtsate teadete sa miseks. Kuulutusie kontoorisse. Rüütli t. 11, **Tartu** „A. S. T." all.

Ehitajad ja majaomanikud!

Wõtan oma peale ja teen kiirelt ja korralikult oma materjaliga

aknaklaasimise töid

34 marka ruutjalg alates. Wõtan tellimisi ka wälja spool Tallinnat wastu, järelküsida ka kirjalikult

H. MÕISTLIK

peegli- ja klaasikauplus S. Karja tän. 20. (Põhja panga majas).

Wajan ausat

naisteenijat

wälkese kodu tallituse jaoks. Ülesanda kirjalikult ühes lühikese eluloo kirjeldusega **Purtsi posti ag. Wutti talu. Eduard.**

---

1. novembrist, s. a. hakkab maksma sekvestreeritud Kopli aurutrammii järgmine sõiduplaan:

Väljasõit Koplist		Väljasõit linnast	
Äripäevadel	Pühapäev.	Äripäevadel	Pühapäev.
5,45	7,—	6,05	7,20
6,25	7,40	6,45	8,—
6,45	8,20	7,05	8,40
7,05	9,—	7,30	9,20
7,30	9,20	8,—	9,40
8,—	9,40	8,20	10,—
8,20	10,—	8,40	10,20
8,40	10,20	9,—	10,40
9,—	10,40	9,20	11,—
9,40	11,—	10,—	11,20
10,20	11,20	10,40	11,40
11,—	11,40	11,20	12,—
11,20	12,—	11,40	12,20
11,40	12,20	12,—	12,40
12,—	12,40	12,20	1,—
12,20	1,—	12,40	1,20
12,40	1,20	1,—	1,40
1,—	1,40	1,20	2,—
1,20	2,—	1,40	2,20
1,40	2,20	2,—	2,40
2,—	2,40	2,20	3,—
2,20	3,—	2,40	3,20
2,40	3,20	3,—	3,40
3,—	3,40	3,20	4,—
3,20	4,—	3,40	4,20
3,40	4,20	4,—	4,40
4,—	4,40	4,20	5,—
4,20	5,—	4,40	5,20
4,40	5,20	5,—	5,40
5,—	5,40	5,20	6,—
5,20	6,—	5,40	6,20
5,40	6,20	6,—	6,40
6,—	6,40	6,20	7,—
6,20	7,—	6,40	7,20
6,40	7,20	7,—	7,40
7,—	7,40	7,20	8,—
7,20	8,—	7,40	8,20
7,40	8,20	8,—	8,40
8,—	8,40	8,20	9,—
8,20	9,—	8,40	9,20
8,40	9,20	9,—	9,40
9,—	9,40	9,20	10,—
9,20	10,—	9,40	10,20
9,40	10,20	10,—	10,40
10,20	10,40	10,40	11,—
11,—	11,20	11,20	11,40
11,40	12,—	12,—	12,20

Linna tänawraudtee osakond.

Tagasi jõudnud

hambaarst

S. Dreyer

Wiru tän. nr. 22.

Wastuw. 9—1 ja ½4—7.

Dr. V. Tutsitov

Kurgu-, nina-, kõrva ja haavahaigused.

Vastuv. kl. 5—7. Dunkri tän. 2—1.

Dr. Marta Linnaks

Sisehaigused.

Wõtan ka haigekassa liikmeid wastu. Wastuw. kella 9—11 ja 4—6. S. Karja tän. 9, (Luup'i maja). Kõnetr. 15-80.

Elan nüüd

Narwa mnt. 37—4.

Dr. O. Josset.

Wastuw. 10—2 ja 3—6.

Dr. M. Kolomoitsew

Eriala: **suguhaigused, põle-, neeru- ja nahahaigused.**

Wiru tän. 6. Tel. 17-40.
Wastuw.: kl. 10—1 e. l. ja 5—8 õht.
Pühap. kl. 11—12.

Dr. N. GENSS

Silmaarst.

Wastuwõtm. 10—12 ja 4—6

Harju tän. 28

Odavamalt

kui mujalt ostate

pakkimise paberit

igas värvis ja paksuses.

K-ü. „Rahwaülikooli"

raamatu- ja kirjutusmaterjali kauplustest TALLINNAS, Jaani t. 6, Krediit-Panga m., telef. 6-66 ja Harju tän. 48, omas majas, telef. 21-49.

Port Kunda alevis

wõtab

„WABA MAA"

tellimisi wastu ja müüb üksikuid numbrid omas poes

A. Brikenfeldt.

Wõitöösturid ja piimatalitused

ostawad kõige odawamalt

Soome I-se sordi

pergamenti

ja

pergamiini

K-ü. „Rahwaülikooli" raamatu- ja kirjutusmaterjali-kauplusest Tallinnas, Jaani tänaw nr. 6, Krediit Panga majas. Telefon 6-66.

Ärge tarwitage waheltkauplejaid, waid teilige Teile tarwilsminewad paberid otsekohe meilt, sellega hoiate kokku oma ja rahwa warandust.

Suurem pergamendi ladu Eestis.

Kuulutusosakond „Waba Maa" — Tallinnas.